

GAZIANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

Türkiye Cumhuriyeti Devletimizin Kurucu Temel İlkesi: Milliyetçilik

The Founding Basic Principle Of Our State Of The Republic Of Türkiye: Nationalism

Nurullah ÇETİN^{a*}

^a Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-1849-3275

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 28 Eylül 2023

Kabul tarihi: 21 Ekim 2023

Anahtar Kelimeler:

Milliyetçilik,

Atatürk,

Türkiye Cumhuriyeti Devleti.

ÖZ

23 Nisan 1920'de fiilen ve resmen kurulan, 29 Ekim 1923 tarihinde de rejiminin adı Cumhuriyet olarak belirlenen devletimizin altı temel kurucu ilkesi olmakla birlikte bunlar arasında en önde geleni milliyetçiliktir. Milliyetçilik diğer beş ilkenin de ana kaynağıdır. Milliyetçilikten kasıt Türk milliyetçiliğidir. Dolayısıyla milliyetçilik kapsayıcı ve kuşatıcı bir ilkedir. Atatürk Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni bağımsız, millî bir Türk devleti olarak kurdu. Türk vatanını bölünmez tek Türk vatanı olarak tanımladı. Devletimizi temsil eden tek marşın İstiklal Marşı olduğunu Meclis kararıyla kayda geçirdi. Türk dili olan Türkçeyi tek resmî dil olarak belirledi. Devletimizi temsil eden tek bayrağın Türk bayrağı olduğunu ilan etti. Devletimizin bölünüp parçalanamaz tek Türk devleti olduğunu ısrarla vurguladı. Milletimizin adının sadece Türk milleti olduğunu perçinledi. Etnik kökenlerine bakmadan bütün vatandaşlarımızı Türk milleti çatısı altında topladı. Türk tarihini bir bütün olarak ortaya koydu. Müzik, resim, mimarlık, tiyatro, edebiyat gibi sanatın bütün türlerinde Türk millî ruhunun damgasını vurdu. Dış politikada Türk milletinin menfaatlerini tek belirleyici yaptı. Cumhuriyetimizin en önemli kazanımlarından biri, Türk milletine kendi millî kültürünü tanıtmayı, koruması, yaşatması, öğretmesi ve geliştirmesi olmuştur. Zira millet, kendine özgü kültürü olan topluluk demektir. Türk milleti de dünyanın en eski kültürüne sahip bir millettir. Biz millet olarak var olursak, bu ancak bizi diğer milletlerden ayıran, bize özgü millî kültürümüzü korumamıza ve yaşatmamıza bağlıdır. Bu çerçevede Atatürk, millî kültürün değerini kavramış ve yeni kurduğu devletin temelini Türk millî kültürünü koymuştur.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: September 28, 2023

Accepted: October 21, 2023

Keywords:

Nationalism,

Atatürk,

The State of the Republic of Türkiye.

ABSTRACT

The State of the Republic of Türkiye was actually and officially established on April 23, 1920. The name of his regime became the Republic On October 29, 1923. Our state has 6 basic founding principles. The most prominent among these is nationalism. Nationalism is the main source of the other five principles. What is meant by nationalism is Turkish nationalism. Therefore, nationalism is an inclusive and encompassing principle. Atatürk established the State of the Republic of Türkiye as an independent, national Turkish state. He defined the Turkish homeland as the only indivisible Turkish homeland. He determined by the decision of the Parliament that the only anthem representing our state is the National Anthem. He determined Turkish, which is a Turkish language, as the only official language. He declared that the only flag representing our state is the Turkish flag. He insisted that our state is the only Turkish state that cannot be divided and broken up. He said that the name of our nation is only the Turkish nation. He gathered all our citizens under the roof of the Turkish nation. He revealed Turkish history as a whole. Turkish nationalism has become a determinant in all types of art such as music, painting, architecture, theater, literature. He made the interests of the Turkish nation the sole determinant in foreign policy.

EXTENDED ABSTRACT

The principle of Turkish nationalism is the main pillar in the establishment of the State of the Republic of Türkiye. Some people, institutions and sectors are working to eliminate this principle. But the Turkish nation will resolutely protect this basic principle of ours. In this article, it is emphasized how important the principle of Turkish nationalism is in the establishment process of our state.

In the last periods of the Ottoman empire, Turkishness was largely denied, ignored and forgotten. Turkishness was registered by Atatürk together with the Republic as the official identity of the State and the nation. Atatürk, together with the Republic, reminded the Turk that he was a Turk. He gave his Turkish identity in the name of the state. He made Turkish, the language of the Turks, the official language. He taught the people Turkish history, literature, culture and identity. He made the Turkish nation the master, not the slave of its homeland.

Atatürk said, "How happy I am for the one who says I am a Turk!" said. Accordingly, Turkishness became not only a biological identity, but also a sociological and official one. Turkishness has become the common identity name of all our citizens.

The common nation name of all our citizens who have adopted the Turkish language, the Turkish homeland, the Turkish flag, the Turkish state, Turkish art, literature, culture, tradition, custom, the common pride of history and the common vision of the future has become 'Turk'.

Atatürk: "The nation is a political and social union formed by citizens connected to each other through the unity of language, culture and country." said.

Atatürk put cultural nationalism at the basis of his understanding of nationalism. There are two concepts at the basis of the National Struggle and the new Turkish State to be established: 1. National sovereignty, 2. Turkish nationalism. Atatürk's Turkish nationalism is opposed to Communist internationalism, which aims to dissolve the Turkish nation into an ambiguous and abstract working class. He is also opposed to liberal cosmopolitanism.

Atatürk expressed our Turkish identity with its open borders as follows: "We are Turks, we are Turks in the full sense. That's it. That's it. It is enough to be a good Muslim for us. Our law is the same for Asia as for Europe. To have friends, to protect our full independence, to evaluate everything from the Turkish side. This is a realist view. It is a reaction to the ideology that destroyed the Ottoman Empire."

The Turks remembered that they were Turks together with the Republic and raised the values of Turkish national identity to the institutional level as a state organization. According to the structure of the Ottoman State, it was not a national state, but a state of nations. He also defined the nation according to religion: like the Islamic nation, the Isevi Nation, the Jewish nation. It had a cosmopolitan structure. Especially in the period after the Tanzimat (rearrangements) reform movements of 1839, the Crusader Western world and Russia applied an intensely nationalist policy on non-Turkish elements within the Ottoman Empire. Nationalism, a principle of the French Revolution, was applied by the West in two different dimensions.

1. Europe implemented it as a project of unification within itself, a project of nationalizing the tribes. In other words, they united hundreds of different European peoples such as Celtic, Gothic, Latin, German, Angl, Saxon, Frankish in common sociological, legal, political, geographical and cultural values such as one language, one flag, one state, one homeland, and turned them into a nation in a sociological sense. Thus, nations such as the French nation, the German nation, the English nation were born.

2. The same West used the principle of nationalism to break up the Ottoman Empire. He instructed the Greek, Bulgarian, Serbian, Armenian, him to this, "you are separate nations, leave the Ottoman Empire". The West has given both Christians and Muslims, who are Ottoman citizens, a tribal and racist social identity. They taught Greeks, Bulgarians, Serbs, Armenians, Greeks, Arabs, Albanians racism based on Turkish hostility to it, they created sharp and militant social structures around their race.

The purpose of the Imperialist Crusading West to turn these elements, which are citizens of the Ottoman Empire, into racist militant communities, was to instill Turkish hostility and to make them rebel against the Ottoman Empire, separate them and turn them into dependent statelets. With the Balkan Wars of 1912, they separated non-Muslim elements from the Ottoman Empire in this way, and with the First World War of Partition of 1914, Muslim elements were separated from the Ottoman Empire in this way.

The basis of unity and togetherness is the transformation of the crowd and the mass into a nation. A crowd or a mass means a group of people who are unrelated to each other in terms of heart, intention, thoughts, goals and business. A community consisting of people with purely individual feelings, thoughts, goals and jobs is called a 'crowd'. This structure is a loose fabric for the existence, continuation and survival of a state.

This structure is not like a body that is in an organic relationship and strict adherence to each other; it is like a body made up of cells that are separate and unaware of each other. Communities consisting of people who do not have common historical lives, common feelings, common thoughts, common deeds, common goals, common future visions, revolving only around their individual interests, cannot continue under the roof of a harmonious, harmonious state, they dissolve somewhere and fall apart.

Giriş

Cumhuriyetimizin en önemli değeri millî kimliktir, milliyetçi kimliğidir. Devletimiz, millî Türk devleti olarak kuruldu. Milletimizin adı “Osmanlı milleti”, “Anadolu milleti”, “Türkiye toplumu”, “Millet milleti”, “İşçi sınıfı” değil; “Türk milleti” oldu. 5 Şubat 1937 tarihinde yapılan değişiklikle, 1924 Anayasası’nın 2. maddesine devletin nitelikleri, “Türkiye Cumhuriyeti Cumhuriyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve İnkılâpçıdır” biçiminde girmiştir. Dolayısıyla devletin temel değer ve ilkeleri arasında “milliyetçilik” önemli bir yer tutar.

Aynı anayasanın 88.maddesinde ise Türk kimliği vurgulanır:

Madde 88- “Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibarıyla ‘Türk’ denilir. Türkiye’de veya Türkiye dışında bir Türk babadan gelen yahut Türkiye’de yerleşmiş bir yabancı babadan Türkiye’de doğup da memleket içinde oturan ve erginlik yaşına vardığında resmî olarak Türk vatandaşlığını seçen yahut Vatandaşlık Kanunu gereğince Türklüğe kabul olunan herkes Türk’tür. Türklük sıfatı, kanunda belirlenen hallerde kaldırılır.

Atatürk, değişik vesilelerle yaptığı konuşmalarda da kendisinin bir Türk ve Türk milliyetçisi olduğunu söylemiştir. Mesela şu sözlerine bakalım: “Benim hayatta yegâne övücüm, servetim, Türklükten başka bir şey değildir” (Bozkurt, 1955, s. 95). “Bu memleket tarihte Türk’tü, şimdi Türk’tür ve sonsuza kadar Türk olarak yaşayacaktır” (Toros, 1981, s. 31). “Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiyiz” (Kocatürk, 2007, s. 316).

Atatürk 1923’te “Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türk halkına Türk milleti denir. Diyarbakırlı, Vanlı, Erzurumlu, Trakyalı hep bir soyun evlatları ve aynı cevherin damarlarıdır.” Diyerek bütün vatandaşlarımızı tek bir millet; yani Türk milleti çatısı altında birleştiren bir milliyetçilik anlayışına sahiptir. “Ne mutlu Türküm diyene!” diyerek de Türklüğü bir millete aitlik ve mensubiyet duygusu ve şuuru olarak algılamıştır.

Osmanlı’nın son dönemlerinde büyük ölçüde inkâr edilen, yok sayılan ve unutturulan Türklük, Atatürk tarafından Cumhuriyet’le birlikte Devletin ve milletin resmî kimliği olarak tescillenmiştir. Atatürk, Cumhuriyetle birlikte Türk’e Türk olduğunu hatırlatmakla kalmadı; bu millî kimliğini devletin adına verdi, dilini resmî dil yaptı, tarihini, edebiyatını, kültürünü, kimliğini öğretti, vatanının kölesi değil efendisi yaptı.

“Ne mutlu Türk’üm diyene!” formülüyle Türk doğulabileceği gibi olunabileceğini de gösterdi. Türklüğü tamamen bir soy, kan ve ırk meselesi olmaktan çıkarıp, daha kapsayıcı bir millet adı ve kimliği hâline getirdi. Yani, hangi etnik gruba, hangi kavme mensup olursa olsun ortak hukukî, kültürel, sosyolojik, siyasi, ekonomik değerlerde buluşan, Türk dilinde, Türk vatanında, Türk bayrağında, Türk devletinde, Türk sanat, edebiyat, kültüründe, geleneğinde, göreneğinde, ortak tarih kıvancında ve ortak gelecek tasavvurunda buluşan vatandaşlarımızın tamamının ortak millet adının “Türk” olduğunu hem söyledi hem de resmî planda hayata geçirdi.

Atatürk: “Millet dil, kültür ve ülkü birliği ile birbirine bağlı vatandaşların meydana getirdiği siyasi ve toplumsal bir birliktir.” (İnan, 1988, s. 18) ifadesiyle kültürel milliyetçiliği milliyetçilik anlayışının temelini koydu. Atatürk, Türk milliyetçiliğinden Millî Mücadelenin en başlarında, ordu müfettişi olarak Samsun’da bulunduğu sırada Başbakanlığa gönderdiği 22 Mayıs 1919 tarihli bir raporunda şöyle söz etmiştir: “Millet, millî hâkimiyet esasını ve Türk milliyetçiliğini kabul etmiştir. Bunun için çalışacaktır.” Demek ki Millî Mücadelenin ve yeni kurulacak Türk Devletinin temelinde iki kavram vardır: 1. Millî hâkimiyet, 2. Türk milliyetçiliği.

Atatürk, Türk milliyetini belirsiz ve soyut bir işçi sınıfı içinde eritmeyi hedefleyen Komünist enternasyonalizme ve uluslararası patronların sömürü düzenlerine engel olabilecek

milliyetçilik ruh ve şuurunu yok eden liberal kozmopolitizme ve milliyet ruhumuzu yok sayan, tamamen emperyalist Batının sömürü düzenine felsefi bir dayanak olan evrensel hümanizme karşı “Türk milliyetçiliği”ni hem bir fikir sistemi, hem de resmî anlamda bir devlet felsefesi ve ilkesi, bu ilkeye bağlı millî kurumları oluşturarak kabul etti ve uygulamaya koydu.

Atatürk Türk kimliğimizi açık sınırlarıyla şöyle ifade etmiştir:

Biz Türk’üz, tam manasıyla Türk’üz. İşte o kadar. Bize iyi Müslüman olmak kâfidir. Asya için Avrupa için bizim kanunumuz aynıdır. Dostlara sahip bulunmak, tam bağımsızlığımızı muhafaza etmek, her şeyi Türk cephesinden mütalaa etmek. Bu realist bir görüştür. Osmanlı İmparatorluğunu mahveden ideolojiye tepkidir (Karal, 1986, s. 122).

“Osmanlı Vatandaşlığı”ndan “Türk Milleti”ne:

Türkler, Cumhuriyetle birlikte Türk olduklarını hatırladılar ve Türk millî kimlik değerlerini devlet teşkilatı hâlinde kurumsal düzeye çıkardılar. Osmanlı Devleti yapısı itibariyle millî bir devlet değil, milletler devleti idi. Milleti de dine göre tanımlıyordu: İslam milleti, İsevi Milleti, Musevi milleti gibi. Kozmopolit bir yapıya sahipti. Özellikle 1839 Tanzimat reform hareketlerinden sonraki süreçte Haçlı Batı dünyası ve Rusya, Osmanlı Devleti bünyesindeki Türk olmayan unsurlar üzerinde yoğun olarak nasyonalist bir politika uyguladı. Fransız İhtilali’nin bir ilkesi olan Nasyonalizmi Batı, iki farklı boyutta uyguladı.

1. Avrupa, kendi içinde birleşme projesi, kavimleri milletleştirme projesi olarak uyguladı. Yani Kelt, Got, Latin, German, Angl, Sakson, Frank gibi yüzlerce farklı Avrupa kavmini tek dil, tek bayrak, tek devlet, tek vatan gibi ortak sosyolojik, hukuki, siyasi, coğrafi ve kültürel değerlerde birleştirerek sosyolojik anlamda millet hâline getirdiler. Böylece Fransız milleti, Alman milleti, İngiliz milleti gibi milletler doğdu.

2. Aynı Batı, nasyonalizm ilkesini Osmanlı Devleti’ni parçalamak için kullandı. Yunanlıya, Bulgara, Sırba, Ermeniye, ona buna “siz ayrı milletlersiniz, Osmanlı Devleti’nden ayrılın” diye talimat verdi. Batı, Osmanlı uyruğu olan hem Hristiyan hem Müslümanlara kavmiyetçi, ırkçı bir toplumsal kimlik kazandırdı. Yunanlılara, Bulgarlara, Sırlara, Ermenilere, Rumlara, Araplara, Arnavutlara, ona buna Türk düşmanlığına dayalı ırkçılık öğrettiler, ırkları etrafında keskin ve militan toplumsal yapılar ürettiler.

Emperyalist Haçlı Batının Osmanlı Devleti uyruğu olan bu unsurları ırkçı militan topluluklar hâline getirmesinin amacı, Türk düşmanlığı aşlamak ve Osmanlı Devleti’ne isyan ettirip ayırmak ve kendilerine bağımlı devletçikler hâline getirmektir. 1912 Balkan Savaşlarıyla Müslüman olmayan unsurları, 1914 Birinci Dünya Paylaşım Savaşı ile de Müslüman unsurları bu yolla Osmanlı Devleti’nden ayırdılar.

1839’da ilan edilen Tanzimat Fermanı ile 1923’te ilan edilen Cumhuriyet arasındaki dönem, Türk olmayan unsurların hızla ırkçı bir yapı kazanmaları, Türklerin de aman ötekiler gücenmesin diye millet adları olan Türklüklerini söylemeyi unutturuldukları bir dönemdir. Osmanlı Devleti Osmanlılık siyaseti güderek, “Türk, Yunan, Bulgar, Arap, Ermeni filan demeyelim, Osmanlıyız diyelim” diye ucube bir millet anlayışı türetti. Farklı dil, din, mezhep, kültür, coğrafya sahiplerinin hepsini Osmanlı milleti, Osmanlı vatani, Osmanlı Devleti ve bayrağı altında toplamaya çalıştılar.

Bir aile, hanedan ve bu hanedanın devletine hizmet eden memur ve hizmetliler sınıfının adı olan “Osmanlı”yı, yapma bir millet adı olarak kullanmaya çalıştılar. Fakat işin ilginç tarafı bu uydurma “Osmanlı” millet adını Türklerden başka kimse kabul etmedi. Rum, “ben Rulum” dedi, Ermeni, Bulgar, Arnavut, Arap hepsi kendi adını kullandı. Ama Türkleri “aman Türk’üm deme, diğer unsurlar gücenir, darılır, sadece Osmanlıyım ya da Müslümanım de geç git” diye tembillediler. Türk de “peki öyle diyeyim” dedi ve Türklüğünü unuttu.

Bu konuda bazı ilginç olaylar var. Bazıları şöyle: Osmanlı Meclisinde Rum temsilcisi Boşo Efendi, Osmanlılığı kabul etmedi; hatta alay etti. Sadece Rumlar için değil, bütün Osmanlı için çalışması gerektiğini söyleyenlere şöyle dedi: “Osmanlı Bankası’nın sermayesi, yöneticileri ve bütün çalışanları yabancı olup yalnız adı Osmanlı’dır. Benim Osmanlılığım da Osmanlı Bankası’ninki kadardır”.

Bir başka olay:

Bursa Valisi Ahmed Vefik Paşa, kazalara teftişe çıkar. O devirde Osmanlı topluluğunda bulunan milletler, milliyetlerini açıkça söylerlerdi. Bunlardan 'Osmanlıyız' diyenler de olurdu. Ama 'Türküm' diyeni pek çıkmazdı. Şüphesiz imparatorluğun ana unsurunu Türkler oluşturuyordu. Ama bunlar Türklüklerini sanki bir suçmuş gibi saklardı. Devlet de Türklük ayırımı yapmayı, Türklük bilincini uyandırmayı politikasına uygun bulmazdı, bu yüzden, Devlet her dara düştükçe ona asker veren, vergi yetiştiren Türk unsuru ezilmiş ve sinmişti.

Paşa uğradığı ilçelerde halkla sohbet ederken onlara bazen milliyetlerini de sorardı. Bir gezisinde de karındakilerden milliyetlerini sordu. Herkes göğsünü gere gere, “Boşnağım. Arnavudum. Çerkezim” diyordu. Sıra bir kenarda sessizce duran bir ihtiyara gelmişti. Kısık bir sesle, ezile büzüle; “Türküm efendim” dedi.

Paşa; -Öyle niçin sıkılıyorsun? Türk olmak kabahat mı? Bak ben de Türküm deyince adamcağının dili çözüldü:

-Sahi mi Paşa, sen de Türk müsün? Demek Türkten de Paşa olurmuş ha...

Vali Paşa'nın gözleri dolmuştu, şöyle cevap verdi;

Paşa da kim oluyor? Türklerden Padişah çıkar, Padişah... Anladın mı? (Aldan, 1986, s.205-208)

Ayrıca Osmanlı döneminde Türkler “etrâk-i bî-idrâk” yani “anlayışsız Türk” diye aşağılanıyordu.

“Millî” Kavramı:

Birlik ve beraberliğin temeli kalabalığın ve yığının millet hâline gelmesidir. Kalabalık ya da yığın, birbiriyle kalp, niyet, düşünce, amaç ve iş bakımlarından ilişkisiz insan topluluğu demektir. Salt bireysel duygu, düşünce, amaç ve iş sahibi kişilerden oluşan topluluğa ‘kalabalık’ deniyor. Bu yapı, bir devletin varlığı, devam ve bekası adına gevşek bir dokudur.

Bu yapı, birbiriyle organik ilişki ve sıkı bir bağlılık içinde olan değil; ayrı ayrı, birbirinden habersiz hücrelerden oluşan bir beden gibidir. Ortak tarihî yaşantıları, ortak duyguları, ortak düşünceleri, ortak işleri, ortak amaçları, ortak gelecek tasavvurları olmayan, sadece bireysel menfaatleri etrafında dönenip duran insanlardan oluşan topluluklar, uyumlu, ahenkli bir devlet çatısı altında devam edemezler, bir yerde çözülür ve dağılıp giderler.

Bu durumda yapılması ve olması gereken şey, böylesine kozmopolit, ortak değerlerden yoksun insan kalabalığını millet hâline getirmektir ya da var olan millet yapısını daha da güçlendirmektir. Bu bağlamda millet, millî olan yapıdır. Cumhuriyetimiz bunu sağlamıştır. Bunu açıklayalım.

Millet Kavramı:

Millet, ortak 1. kültürel, 2. sosyolojik, 3. hukuki ve 4. ekonomik, 5. siyasi, idari değerlerde buluşmuş, birleşmiş, anlaşmış, kaynaşmış, kenetlenmiş toplumsal yapının adıdır. Demek ki bir topluluğun millet olabilmesi için beş temel değerde birleşmesi gerekiyor. Türkiye’de en fazla karıştırılan ve tartışılan üç terim var: Irk, milliyet ve Turan.

Irk, insanların renkleriyle, dilleriyle ve bazı biyolojik özellikleriyle ilgili bir terimdir. Irk, insanların özgür iradeleriyle tercih ettiği bir kimlik değeridir, verili kimliktir. Allah nasıl

istemişse insanları öyle yaratmış ve bu yaratılmış hâline ırk denmiş. Yani Allah insanları Türk, Arap, Fars, İngiliz, Alman gibi değişik ırklar hâlinde yaratıyor.

İrk kimliği gayr-i iradîdir yani isteğe bağlı olan bir şey değildir. Hem isteğe bağlı değil hem de reddedilebilecek bir şey değildir. Allah insanların değişik ırklar hâlinde yaratılışını bir ayette açıkça belirtiyor: “Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da O’nun varlığının ve kudretinin delillerindedir. Şüphesiz bunda bilenler için elbette ibretler vardır” (Rum Suresi, 22).

O hâlde insanların ırk kimliği ne üstünlük ne de aşağılık sebebidir. Yani ırk, başlı başına ne kutsallaştırılabilir ne de aşağılanabilir.

Bir de insanların “milliyet” kimliği vardır. İrk biyolojik kimlik, milliyet ise kültürel, sosyolojik ve hukuki kimliktir. İrk verili, milliyet kazanılmış kimliktir. Farklı ırktan olan insanlar ortak sosyolojik, kültürel ve hukuki değerlerde bir araya gelerek ve bu ortak değerleri benimseyip uygulayarak millet olurlar.

Tarih içinde millet kimliği değişiklik gösterebiliyor. İslam evrensel bir din olduğu için aynı dinden olanları bir millet kabul etmiş. Ayrıca tarihî ve siyasi zaruretlar neticesinde başka ölçütlerde birleşen insan topluluklarına da millet (ulus, nation) denmiş. Bu durumda şu tür millet türleri ortaya çıkıyor:

1. Dinî millet: Aynı dine inanan insanlar. Dilleri, devletleri, kültürleri farklı olabilir. Bu insanların millet olması için tek geçerli ölçüt, aynı dine inanıyor olmak.

2. Siyasi millet: Tek devlet, tek bayrak, tek vatan, tek dil, tek hukuk, tek eğitim, ortak gelecek tasavvuru değerlerini benimseyen ve yaşayan topluluğun adıdır. Bugün hemen hemen her devlet bu millet tipini barındırır. Bazıları “tek dil”i saymıyor, ama diğerlerini sayıyor. Tek dil olmadan siyasi millet olmaz. Toplulukları, fertleri, grupları siyasi millet yapan ortak değer, tek resmî dil ve tek eğitim dilidir. Aynı dili konuşmayan insanlar siyasi millet olamazlar.

3. Kültürel millet: Devletleri, coğrafi sınırları farklı olsa da dilleri, gelenekleri, görenekleri, duyguları, sembolleri, maddi ve manevi değerleri bir olan topluluklardan oluşan yapı. Biz Türkler genel anlamda, dünya çapında, evrensel planda ‘kültürel millet’, özel anlamda, Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içinde ‘siyasi millet’ kimliğine sahibiz. Yedi bağımsız devlet, onlarca özerk devlet, topluluk ve başka devletlerde yaşayan bütün dünya Türkleri bu anlamda kültürel bir millettir.

Şu hâlde insanlar ırklarını seçemez ama milletlerini seçebilirler. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde yaşayan insanların, vatandaşların tamamının adı “Türk milleti”dir. Bu millet tipi siyasi millettir. Şu hâlde Türkiye’de yaşayan bazı vatandaşlar, alt özel kimlik olarak farklı ırklara mensup olabilirler ama üst resmî kimlik olarak Türk milletine aittirler.

İrkçilik ise iki türlüdür: 1. Saldırgan ırkçılık, 2. Savunmacı ırkçılık. “Saldırgan ırkçılık” hiçbir zaman kabul edilemez ve hoş görülemez. Ama “savunmacı ırkçılık” masumdur.

“Saldırgan ırkçılık”, kişinin doğuştan getirdiği gayr-i iradî olan verili kimliğini yani biyolojik, genetik aidiyetini başka ırklardan üstün tutması ve kendisinde başka ırklara haksızlık ve kötülük yapma hakkını görmesidir. Avrupa ırkçılığı, Çin ırkçılığı, Rus ırkçılığı, İsrail ırkçılığı, Fars ırkçılığı, PKK ırkçılığı böyledir. Bu doğru değildir ve kabul edilemez.

“Savunmacı ırkçılık” ise ırkımıza yapılan saldırılar, kötülükler ve haksızlıklar karşısında kendimizi koruma ve savunma tedbirleridir. Bu doğaldır, haktır, görevdir hatta kutsaldır. Bu anlamda mesela Millî Mücadele döneminde İtilaf devletleri adlanan Haçlı Batılı devletler ülkemizi işgal ettiklerinde amaçları Türk ırkını yok etmektir. Bunu o zaman açık açık söylemişlerdi. O zaman biz Başbuğ Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde kutsal bir Millî

Mücadele cihadı vererek kendi ırkımızın yok olmaması için savaştık. Nitekim Mehmet Akif Ersoy Atamız, İstiklal Marşı'nda bu durumu “Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal” (Kıyamete kadar Türk ırkı yok edilemeyecektir) diye veciz bir mısra hâlinde ifade etti.

Biz Türk'üz. Türklük hem ırktır hem milliyettir. Yani Türk doğulur da olunur da. Allah bizi Türk yarattı ve Allah başka ırkları da yarattı. Doğuştan insanlar hangi ırka mensup olursa olsun, eğer isterlerse Türk milliyetine mensup olabilirler ve kendilerini Türk kabul edebilirler. Irk kimliği verili kimlik, milliyet kimliği kazanılmış kimliktir.

Farklı bir ırka mensup olsa bile Türkçeyi, Türk devletini, Türk vatanını, Türk bayrağını, Türk kültürünü, Türk milletini benimsemiş kişi Türk'tür. Irk Allah'ın, milliyet ise insanların tercihidir. Atatürk “ne mutlu Türküm diyene!” derken buna vurgu yaptı. Bir Arap, bir Kürt, bir Çerkez “Ben şu ırktanım ama Türk milletine mensubum ve bu anlamda Türk'üm” diyorsa ki çoğu vatandaşımız böyle düşünüyor, o zaman o kişiler Türk'tür ve bizim “hayır sen şu ırkansın, Türk olamazsın” deme hakkımız yoktur.

Biz ulus, vatandaş ve halk değiliz; Türk milletiyiz. Türklerin Müslüman olmadan önceki toplumsal birlikliklerinin, boylar birliğinin terim karşılığı “bodun” (budun) idi. Bodun, bütün Türk boylarının sosyolojik anlamda toplamına verilen ad idi. Bu kan, soy, dil, kültür, coğrafya birliğini ifade ediyordu. Bodun'un kökü “bod”dur. Bod eski Türkçede “boy” demektir. Kelimenin sonundaki +un, çokluk ekidir. Bu durumda “bodun”, “boylar topluluğu” demektir. Moğolca bir kelime olan “ulus” da aynı manaya gelir. Fakat Türkler Müslüman olduktan sonra üst düzeyde bir toplumsal birlikliği ifade etmek için Arapça bir kelime olan “millet” terimini benimsediler. Millet teriminde belirleyici unsur din birliğidir. Dil birliği, siyasi birlik, vatan, kültür birliği gibi hususlar ikinci üçüncü derecede gelir. Nitekim genel anlamda İslam kültüründe “millet” terimi bütün Müslümanların toplamı için kullanıldı.

Bütün Müslümanlar “İslam milleti” idi. Osmanlı Devleti'nde de vatandaşlar dinî, kültürel ve idarî taksimatta “Hristiyan milleti”, “Yahudi milleti”, “İslam milleti” gibi din esasına dayalı bir ayırım vardı. Osmanlı Devleti'nde dil ve ırk farkına bakılmaksızın bütün Müslümanlar tek bir millet idi. Nitekim bu anlayış Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bir bakıma kuruluş tapusu niteliğinde olan Lozan Antlaşmasında da karşımıza çıkar. Türkiye'de yaşayan bütün Müslümanlar etnik köken farklılıklarına bakılmaksızın tek bir millet kabul edildi ve bu milletin adı da “Türk milleti” oldu. O zamandan bu zamana hukuken ve siyaseten Türkiye'deki bütün Müslümanlar, “Türk milleti” diye bilinir. Hatta “Türk milleti” terimi içinde Müslüman olmayan azınlıklar da dahil edilmiştir.

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurarken ana gövde olan Müslüman Türk milletini esas aldığı için milliyetçilik kavramının içinde İslam da vardı. Onun için millet ve milliyetçilik terimleri hem Arapça kökenli olması hem bu terimin Türklerin Müslümanlaşmasıyla birlikte kullanılır olması dolayısıyla İslami değerlere bağlı bir Türk toplumsal yapısını ifade ediyor.

Ulus ve Ulusalılık:

“Ulus” terimi, ilk başlarda millet terimi yerine kullanılıyordu. “Türk ulusu” tamlaması ile ‘Türk milleti’ aynı anlamda idi. Ama son zamanlarda bu kelimeye yüklenen anlam farklılaşmıştır. Özellikle İslam'a uzak ve soğuk bakan kesimler tarafından ‘ulus’ terimi İslamsız bir Türklüğü karşılamak üzere dönüştürülmüştür. Bugünkü anlamıyla ulusalılıkta İslami ruh ve değerler yoktur. Bugün itibarıyla bazı kişilerin ulusalılığı bir fikir ve siyaset anlayışı olarak benimserken İslam'la ilgisi olmayan bir toplumsal yapıyı esas aldıkları açıktır. Nitekim Milliyetçilerin İslam'ı öne çıkaran tavırlarıyla ulusalıların İslam karşıtı ya da en azından İslam'la alakası olmayan seküler ve profan tavırları bu ayrımı ortaya koyuyor.

Ayrıca Ulusalçılar Türk tarihini neredeyse sadece Cumhuriyet’le başlatma eğilimindedirler. Milliyetçiler ise tüm Türklük tarihini esas alırlar. İslam öncesi, İslam sonrası ve Cumhuriyet sonrası bütün Türk tarihini ayırmadan bir bütün olarak alırlar ve bu tarihsel sürecin birikiminin olumlu, iyi, güzel değerlerini alarak geleceğe taşımak isterler. Ayrıca Ulusalçılar daha çok Marksist sol ideolojik kökene bağlıdırlar ya da oradan gelirler. O ideolojiye ait terimleri kullanırlar.

Ayrıca budun ya da ulus, eskiden kabaca 1071 yılı öncesi süreçte sadece Türk boylarının toplamını ifade ediyordu. Millet ise Türklerin Müslüman olup Anadolu’ya gelmeleri, Anadolu’yu vatan edinmeleri sürecinde özellikle Yesevî dervişlerinin çabalarıyla buradaki başka bazı kavimlerin de Müslüman ve Türk olmalarıyla ‘Türk milleti’ teriminin dairesi genişledi.

Yani Ermeni, Rum gibi bazı kavimlerden olan bazı kişiler Müslüman olmakla birlikte Türk de oldular. Zaman içinde Kürt, Arnavut, Çerkez, Arap gibi unsurlar da Müslümanlık ve Türklük değerleri içinde yeniden şekillenerek “Türk milleti” oldular ve Türk milleti dairesini iyice genişlettiler. İşte şu anda Anadolu’daki toplumsal birlik yapımızın adı bu anlamda “Türk milleti”dir. Artık Türk, sadece bir kavim adı olmaktan çıkmış; toplumsal anlamda bir yapının, bir milletin adı olmuştur.

Halk Terimi ve Halkların Kardeşliği Safsatası:

Ayrıca yanlış kullanılan terimlerden biri de “halk”tır. Batı emperyalizminin propagandalarıyla yönlendirilmiş bazı ideolojik kesimler “halkların kardeşliği” gibi hem yanlış hem de kötü niyetli bir anlam yükleyerek kullanıyorlar. ‘Halkların kardeşliği’ ifadesiyle önce Türk millet birliğini etnik, mezhep ve coğrafya farklılıklarına göre ayırıyorlar, ayrıştırıyorlar; sonra bunları matematik anlamda toplamaya çalışıyorlar. Millet, organik toplamdır. Etnik siyasete dayalı halkların kardeşliği matematik toplamdır.

Yani millet, ırmakların denizde birleşmesidir, halkların kardeşliği ise elmanın, armudun, muzun, eriğin, portakalın yan yana getirilerek toplanmasıdır. Böyle bir toplam sağlıklı da değildir, anlamlı da. Mekanik, gevşek, ayrık bir toplamdır. Ama ırmakların denizde birleşmesi tamamen doğal, organik ve sağlam bir birliktir. Denizde birleşen ırmakları tekrar ayıramazsınız.

İşte şimdi bizim Türk millet birliğimiz böyledir, böyle olmaktan çıkarılmaya çalışılıyorsa da biz böyle yapmak zorundayız. Türk milletini idare eden siyasetçiler sorumlu davranıp böyle yapmak zorundadırlar. Yoksa her gün her yerde her konuşmalarında ülkemizde şu kadar etnik grup var deyip bir de adlarını tek tek saymanın anlamı yoktur ve zararlıdır.

Türkçede “halk” terimi, etnik grup ya da kavim manasında değildir. Bizde halk toplumsal ve ekonomik özellikler, bilgi ve kültür bakımından daha alt sıralarda bulunan toplum kesimine denir. Yani fakir, eğitim, kültür seviyesi düşük, toplumsal konumu geri planda olan kitleye halk denir. Bir bakıma avam manasındadır.

Atatürk, “Türkiye halkı” ifadesiyle “Türk milleti”ni kastetmişti. “Bizim halkımız şöyle, bizim halkımız böyle” gibi ifadelerle kurulan cümlelerde genel toplum kitlesi kastedilir. Yoksa şu kavimden, bu kavimden, şu mezhepten, şu coğrafyadan bir toplum kesimi kastedilmez. O bakımdan “halkların kardeşliği” ifadesi sakattır, kötü niyetlidir, ideolojiktir, ayrımcı ve bölücüdür.

Ayrıca millet ile halk arasında bir başka temel fark vardır. “Halk”, sadece yaşayan toplum kesimini ifade eder ve bu terimle sadece bir kalabalık yığın kastedilir. “Halk” terimi daha soyut, daha ruhsuz, daha sıradan bir kitleyi adlandırmak için kullanılır. “Millet” ise hem

yaşayan hem ölmüş hem de doğacak nesilleri kapsayan çok kuşatıcı ve aynı zamanda ruhu, şuuru, değerleri, kültürü, medeniyeti olan bir toplumsal yapıyı ifade eder.

O bakımdan Türk milleti ifadesi halkın üstündedir. Halkı da kapsar. Yani Türk milleti ifadesi zengin, fakir, yönetici, yönetilen, ölmüş, diri, şu bölgeden, bu bölgeden, şu kavimden, bu kavimden, şu mezhepten bu mezhepten herkesi kapsar.

Vatandaşlık, Vatanseverlik, Yurttaşlık, Yurtseverlik:

Bir başka kavram kargaşası da “vatandaşlık” ya da “yurttaşlık” terimleri üzerindedir. Vatan Arapça, yurt Türkçedir. Vatanseverlik ya da yurtseverlik terimleri de kullanılıyor. Yurtseverlik Batı dillerinde patriotism terimiyle karşılır. Vatanseverlik son derece sığ, sınırlı, kuru ve maddi bir anlamı çağrıştırıyor. Yani vatanın sadece ekonomik değerlerini, arpasını buğdayını, elmasını armudunu, denizini, karını, güneşini, çiçeğini, böceğini sevmek manası daha çok öne çıkıyor. Bu manada ülkemizdeki birçok fabrikaları, iş yerlerini, limanlarını, topraklarını, bankalarını, sigorta şirketlerini satın alarak tatlı kârlarını kendi ülkesine taşıyan bir Avrupalı ve Amerikalı da vatanseverdir, hatta bizden daha çok vatanseverdir.

Ben bir Türk olarak vatanın sadece bekçiliğini, askerliğini, polisliğini, işçiliğini, emekçiliğini, güvenliğini, zahmetini paylaşıyorum ama bir yabancı, bütün nimetlerini ve safasını paylaşıyor. Bu durumda o yabancı benden daha çok vatansever olur. Vatandaş, aynı vatani paylaşan kimseler demektir. Burada din, dil, kültür, tarih, töre, gelenek, görenek, edebiyat, sanat, gelecek gibi değerlerde buluşmuş bir toplumsal kitle çağrışımı yok. Ülkemize Türklükle alakası olmayan milyonlarca yabancıyı doldurursunuz, onları da resmî düzeyde vatandaş yaparsınız. Ama onların vatanla ilgisi tamamen menfaate dayalı maddidir. Türk kimliği ile, vatanın tarihî, manevî, kültürel, millî boyutuyla, hafızasıyla bir ilgileri olmaz. Mesela Türk vatani için kanlarını, canlarını vermiş aziz şehitlerimiz onları hiç ilgilendirmez. İstiklal Marşı’mızın şu kıtası onları hiç ilgilendirmez ve etkilemez:

Bastığın yerleri ‘toprak!’ diyerek geçme tanı:
Düşün altındaki binlerce kefansız vatani!
Sen şehid oğlusun, incitme yazıktır atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatani.

Türk millet birliğini etnik, mezhepsel, coğrafi ya da sosyal ve ekonomik farklılıklarına göre ayırırsanız, bunlar arasında bir gönül ve ruh birliği, düşünce ve inanç birliği, bayrak ve kültür birliği kalmaz, onlar da yine salt menfaat vatandaşı olur. Belki anayasamıza ‘Türk milleti’ yerine “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı” getirilmek istenmesinin amacı budur. Vatanseverlikte ya da yurtseverlikte vatandaş vatani, parayı, nimeti sever ama; dini, kültürü, ortak millî değerleri, vatani savunmayı, vatan için ölmeyi ve diğer insanları sevmeyebilir.

Milliyetin temel unsuru “millî ruh” kavramıdır. Aynı millete mensup olan insanlar benzeri bir duygu, düşünce ve hayal sistemine sahiptir. Ortak duyarlılıklarda, ortak bir inançta birleşirler. Milletten evlatları birbirini severler, yardımlaşır, dayanışma içinde olurlar. İşte bunu yapan ortak millî ruhtur. Millî ruhu doğuran, üreten kaynak da ortak dil, ortak kültür, ortak medeniyet, ortak vatan, bayrak sevgisi, ortak siyasi teşkilatlanmadır. Milleti doğuran, yaşatan ve yaşatacak olan temel etken maddi değerler değil, manevî değerlerdir. Marksizme göre insanları bir arada tutan temel etken maddedir. Bizde ise manevi değerlerdir. “Türk milleti”ni kaldırıp yerine “vatandaşlık” koyarsanız o zaman manevî değerlerde birleşmiş bir yapıyı yıkıp yerine tamamen menfaate dayalı, maddî çıkara dayalı gevşek bir toplumsal birliktelik üretmiş olursunuz ki bu tehlikelidir.

Kavmiyetçiler, Türk düşmanlığına dayalı ırkçılık yaparak, demokrasi adı altında Türk millet birliğini ifade eden Türk milleti kimliğine savaş açarak milletimizi parçalamak istiyorlar.

“Vatandaşlık” ya da “yurttaşlık” terimleri, kişilerin kanun karşısında salt sorumluluk ve yetkilerini ifade eder. Yani kişinin sadece görünen ve madde planında devlete mensubiyetini ifade eder. Ama bunun içinde millî birlik ruh ve şuuru yoktur. “Vatandaş”ın dinî ve millî değerleri olmayabilir, ama “Türk milleti”, İslami ve millî değerleri olan Müslüman Türk topluluğudur. İkisi aynı şey değildir. ‘Vatandaş’, yurdun sadece ekonomik değerlerini sever, “Türk milleti” ise tarihini, dinini, dilini, kültürünü, edebiyatını, şarkısını, türküsünü, çilesini, savaşını, hatıralarını, hayallerini, ruhunu her şeyini sever.

Milliyetçiliğimizin İstiklalci Boyutu:

Türkiye Cumhuriyeti Devleti bir istiklal savaşı sonucu kurulmuş, istiklalini yani bağımsızlığını her şeyden üstün gören bir anlayışla oluşturulmuştur. Başka devletlerin, odakların ve yapıların sömürgesi, esiri, kölesi olmamak, her kararını bağımsız iradesiyle kendisi almak, her işini bağımsız iradesiyle kendisi görmek ilkesi istiklalin temelidir.

Biz şanlı Millî Mücadelemizi “ya istiklâl ya ölüm!” uranına dayalı olarak Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğindeki Kuvayı Milliye ruhuyla her türlü yabancı emperyalist yapıya esir olmamak, Haçlı zihniyetiyle üzerimize çullanıp son bir darbeyle bizi tarihten silmek isteyen bu akbabalara yem olmamak, onların kırbacı altında köle gibi yaşamamak, şanlı ve asil bir ecdadın torunları olarak millî irademizin hükmettiği, kendi ülkemizde kendi kültürümüzü, kendimize ait her şeyi, dinimizi diyanetimizi hür bir şekilde yaşamak, kendi işimizi kendimiz görmek, kendi işimizin hem patronu hem amelesi olmak için verdik.

Türk milleti tam bağımsız ve bağlantısız kalabilirse yaşayabilir, tarihî yolculuğuna ancak böyle devam edebilir, yoksa silinip gider. Bizi siyasetten ekonomiye, eğitimden kültüre, medyadan tarıma kadar her alanda küresel emperyalizme bağımlı kılarak zaman içinde silinip gitmemizi isteyenlere fırsat vermeyeceğiz.

İnsanların fert olarak iyiliği, saadeti, asil bir hayat yaşaması, bu dünyada insan olarak var oluşunu tam anlamıyla gerçekleştirebilmesi, dünya insanlığına da katkı sağlayabilmesi, tam bağımsız ve bağlantısız hür bir millet mensubu olarak yaşamasına bağlıdır. Tam bağımsızlık, insanî bir erdemdir. İnsandan başka diğer hayvanlar ehlileştirilince bağımlı hâle gelirler.

Bu bağımlılık, onların temel özellikleri olur. Köpek, eşek gibi hayvanlar sahiplerine, efendilerine ne kadar sadık ve bağımlı iseler o oranda sevilirler, sevinirler ve mutlu olurlar. İnsan ise hayvanlardan farklıdır. Kölelik, hür iradesini yok etmek anlamındaki bağımlılık, insanî bir özellik değildir. Köpekleşme bağlamındaki bir bağımlılık, insan olma onurunun yok olup gitmesi demektir.

İnsan, yaratılmışlık noktasında diğer yaratıklarla eşit konumda olduğu gibi yaratıcılıktan uzaklık noktasında da eşittir. Dolayısıyla insan, sadece yaratıcıya boyun eğer. Böyle bir boyun eğiş, ne kadar onur verici bir şey ise hemcinsi olan insanlara boyun eğmek de o oranda rezilce bir şeydir. İnsan ne kendi cinsinden olan insanların ne de maddî, dünyevî anlamda başka nesnelere kölesi ve bağımlısı olur. Öyle olursa insan olmaktan çıkar. Dünyadaki bütün milletler için genellenebilecek olan millî bağımsızlık meselesi de bu bağlamda irdelenmelidir. Bağımsızlık ruhu, tamamen zihinseldir. Zihinler bağımsız olursa millet de bağımsız olur.

Tam bağımsız ve bağlantısız bir millet, kendine güveni tam, özgüven sorunu olmayan, reşit olduğundan emin, ne yaptığını ve yapacağını bilen, tarihsel yolculuğunda şerefle, asaletle, alını ak, başı dik, vakarlı bir şekilde yürüyen ahenkli, bilgili ve bilinçli bir organizmadır. Tarih boyunca Türk milleti gibi tam bağımsızlık ruhuna sahip milletler olduğu gibi bağımlılığı karakter hâline getirmiş milletler de vardır.

Öncelikle hemen şunu vurgulayalım: Tam bağımsızlık, dünyadan yalıtılmışlık, dünyayla bütün ilişkileri kesmek, kapıları dış dünyaya kapamak, içe kapanmak değildir. Tam bağımsızlık, bütün dünya milletleriyle eşit şartlarda, adaletli ve insanî bir şekilde, kendini sömürmeden, ezdirmeden, aşağılatmadan, karşılıklı menfaat ilişkisine dayalı olarak medenice ilişki kurmaktır.

Tam bağımsızlık, bir milletin kimsenin iç ve dış işlerine müdahale etmesine izin vermeden kendi kendisini tamamen bağımsız ve hür iradesiyle yönetmesidir. Aldığı kararlarda, çıkardığı kanunlarda, yaptığı anayasada tamamen kendi menfaatlerini gözetmek, kendi iyiliğini göz önünde bulundurmadır, başka bir ülkenin sömürgesi gibi davranmamaktır.

Zihnini sömürge esaretinden kurtaramayan millet, bağımsız değildir. Kendi ülkesini iç ve dış düşmanların her türlü müdahalesine açık tutan, onun bunun yolgeçen hanı hâline getiren, bağımsız karar alma ve uygulama iradesini kaybetmiş, müttefik diye seçtiği ülkelerin emir eri hâline gelmiş, yine bu müttefik diye seçilen ülkelerin millet düşmanı olan terör örgütlerini silahlandırarak bölmeye, parçalamaya, kargaşalık çıkarmaya çalıştığı bir millet, bağımsız değildir.

Tam bağımsız bir millet, kendine özgü kültürü, düşüncesi, duyma, yaşama, davranma, yönetme, inanma, siyaset, hukuk, ekonomi biçimiyle özgün bir millî yapı ortaya koyan ve başka milletlerin de bu anlamda örnek alabileceği, gıptayla bakabileceği bir millettir. Kendi şahsiyetini bulmuş, reşit olduğuna inanmış, özgün üretimler peşinde olan, dünyayı her daim güzelleştirmeye, iyileştirmeye çalışan, dünya toplumuna artı değerler üreten millet, hür ve bağımsız millet denilmeye layık millettir.

Tam bağımsız millet, kendi yöneticilerini seçerken öncelikle, iç ve dış düşmanlar tarafından parayla, şanla, şöhretle, makamla, mevkiyle satın alınamayacak karakterde olmalarına, tam bağımsız ve bağımsızlıkçı olmalarına bakar. Para, kadın, şan, makam, etnik ırkçılık zaafı olan insanların yöneteceği millet, bağımsız olamaz. Emperyalist güç odaklarının, İsrail, Rusya, Çin, Avrupa Birliği ve Amerika kaynaklı küresel nitelikli fitne fesat şebekelerinin para ve propaganda imkânlarıyla desteklenmiş yerli işbirlikçilerinden oluşan kişi ve kuruluşların söz sahibi olabildiği bir ülke, bağımsız olamaz.

Emperyalist ülkelerin, içerdeki millet, devlet, Türk ve Müslüman düşmanlarına, bölücülere, yıkıcılara büyük imkânlar sunduğu, onların hamisi kesildiği, onları devleti ve millî birliği yıkmak adına tanklar, silahlar verdiği, pek çok haklar vaat ederek kullanabildiği bir ülke, bağımsız değildir.

Bir ülkenin kan dolaşımı demek olan ekonomisini küresel sömürü şebekelerine teslim etmiş, emperyalistlere ödeyemeyeceği kadar aşırı şekilde borçlanmış, özelleştirme adı altında ülkenin bütün önemli işletmelerini, kurumlarını, şirketlerini, fabrikalarını, limanlarını, gelir kaynaklarını yabancılara satmış bir ülke, bağımsızlığa veda etmiştir.

Ülke içinde yabancı sermaye hareketlerine sınırsız imkân sağlamış, para yönetimini yabancılara teslim etmiş, millî ekonomisini çökertmiş, sıcak paranın insafına terk edilmiş bir ülke ve millet, bağımsız olabilir mi? Üretim, gelir ve para kaynaklarının başına yabancılara getirmiş, millet evladını da buralarda sadece işçi, güvenlik görevlisi ve memur olarak çalışmak durumunda bırakmış bir ülke, acaba bağımsızlıktan ne anlıyor?

Dünyanın birçok yerinde böyle ülkeler var ve onlar kendilerini bağımsız zannediyorlar. Demokrasi adına bütün millî değerlerini, motiflerini tasfiye etmiş, ülke içinde kabile devletçiklerin, eyalet ve kantonların oluşumuna yol açan bir yasal düzenleme yapmış, dil birliğini, bayrak birliğini, vatan birliğini, kültür birliğini, hedef birliğini yok etmiş bir ülke bağımsızlığını çoktan kaybetmiştir.

Mensup olduğu büyük, sahih, evrensel medeniyetin temel ilkelerine, özlerine bağlı kalarak millî ruhunun özgün üretici cevherinden kaynaklanan bir kültür üretemeyen, emperyalist batının her saniye televizyon ve bilgisayar ekranlarından akan kokuşmuş cüruf kültürüne ve bilgi kirliliğine maruz kalan bir millet, bağımsız değildir; haddi zatında o, millet olmaktan da çıkmıştır.

Gâvur illerine gidip de oralarda kapalı kapılar arkasında milletten habersiz, milletin aleyhine olacak şekilde, milletin rızasını almadan gizli anlaşmalar yapan, kendine Amerika'dan, oradan buradan yabancı danışman tutan siyasetçilerin hâkim olduğu bir ülke, bağımsızlık meselesini hemen tartışmalıdır. Hukukunu, siyasetini, eğitimini, kültürünü, ekonomisini, kafasını, dinini, diyanetini, geleceğini, geçmişini yabancı devletlerin insafına teslim etmiş, bu durumu da uygar dünyayla birlikte hareket etmek, çağın gerisinde kalmamak olarak pazarlayanların itibar gördüğü bir millet, bağımsızlık kelimesini çoktan unutmuştur.

Emperyalist Batılı şer odakları, bir ülkenin bazı bölgelerine gidip, o bölge insanların kavmî, etnik, mezhepsel, coğrafi özelliklerini öne çıkarıyor, ayrılık noktalarını, biyolojik farklılıklarını kutsal bir hak olarak propaganda ediyor, onları güya himayelerine alıyor görünüyorsa, Avrupa Birliği fonları, Soros fonları, bilmem ne proje paralarıyla yardım etme, koruyup kollama adına onları sürekli devletlerine, asıl millet gövdesine karşı kışkırtıyorsa, bu anlamda o bölgelerde gazeteci, misyoner, araştırmacı, diplomat bilmem ne kılığında rahat rahat cirit atıyorsa o ülke, acaba bağımsızlık kavramına nasıl bir anlam yüklüyor? Emperyalist ülkelerin bölüp parçalama faaliyetlerine açık hâle gelmiş bir ülkenin bağımsızlığı çoktan tarih olmuştur.

Türk milletini, tarihini, değerlerini, dinini, diyanetini, kültürünü, medeniyetini orada burada sürekli kötüleyip alaya alan, bunlardan güya postmodern abuk sabuk metinler üreten, emperyalistlerin hoşuna gidecek şekilde konuşarak Türkleri barbar, yok Ermeni, yok bilmem ne katili diye suçlayan, her türlü eşkiyayı, bölücüyü, caniyi, teröristi masum insan hakları, kültür hakları savunucusu gösteren, böyle yaptıkça küresel emperyalist efendilerince ödüle ve paraya boğulan romancı, yazar, gazeteci, siyasetçi, bilmem necilerin en yüksek seviyelerde adam sırasına sokulduğu, ülkenin gururu sayıldığı bir ülkenin bağımsızlığını izah edecek bir akli tam adam varsa ortaya çıksın.

Kendi kendisini idare etmekten umudunu kesmiş, “biz adam olmayız, gelsin bizi başkaları adam etsin, yönetsin”, ruh hastalığına maruz kalmış insanların devlet yönetmeye soyunduğu ve bunların da devlet yönetmeyi yabancıların emirlerini uygulamak olarak anladığı bir ülkenin bağımsızlığı nasıl bir şey acaba?

Milliyetçilik İlkesi Doğrultusunda Gerçekleştirilen Yenilikler:

Atatürk, ilkelerinden biri olan milliyetçiliği tercih ederken bunun içini dolduran icraatlar yaptı. Milliyetçilik ilkesi anayasaya girmeden önce de devletin kuruluşundan; hatta Millî Mücadele'yi başlattığından itibaren Milliyetçi ruha uygun işler yaptı. Ona göre milliyetçilik, Türk milletini millî ve dinî değerleri etrafında bütünleştirmek, kaynaştırmak, uyumlu, ahenkli, ortak tarih kıvancı ile ortak gelecek tasavvuru olan organik bir toplumsal yapı inşa etmektir.

Atatürk, milliyetçiliği sadece patriotizm (vatanseverlik) anlamında kullanmadı. İşgal döneminde elbette sadece vatani işgalden kurtarmak düşünülür. Ama devleti kurduktan sonra Atatürk, Ziya Gökalp'ın “Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak” formülünü kurumsal planda gerçekleştirdi.

Mesela İslamlaşmak kavramının kurumsal şekli olan Diyanet İşleri Başkanlığını, İlahiyat Fakültesini kurdu. *Kur'an* tefsiri ve meali yaptırdı, hadisleri yayınlattı. Bunlarla Türk milletinin dinlerini öğrenmesini ve yaşamasını istedi. Ayrıca Türkleşmek kavramının kurumsal

şekli olarak da Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi gibi kurumlar kurarak Türklerin dillerini, edebiyatlarını, kültürlerini ve tarihlerini araştırmalarını, incelemelerini, öğrenmelerini istedi. Dolayısıyla Atatürk'ün milliyetçilik ilkesiyle yapmak istediği İslamlık ve Türklük değerlerinde birleşmiş bir şuurlu millet inşa etmekte. Milliyetçilik ilkesine ve anlayışına uygun olarak yapılan işlere alt başlıklar hâlinde bakalım:

Resmî Marş Konusunda:

Türkiye Cumhuriyeti Devletimizin resmî marşı “İstiklal Marşı”dır. İstiklal Marşımız her ne kadar Cumhuriyet'in ilanından önce 12 Mart 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilmişse de yeni kurulan millî Türk devletinin marşı olarak benimsenmiştir ve içeriği itibariyle de zaten milliyetçilik ilkesine uygun bir yapısı ve ruhu vardır. Atatürk'ün reisi olduğu meclis, Âkif'in şiirini büyük bir oy çoğunluğuyla Türk istiklal marşı olarak kabul etti. İstiklâl Marşımız, Anayasamıza göre Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez millî marşıdır. Resmî törenlerde marşın sadece ilk iki kıtası çalınmakta ve söylenmektedir. İstiklâl Marşımız, ay yıldızlı al bayrağımız göndere çekilirken çalınıp söylenmektedir.

Daha önce Osmanlı Devleti'nin marşları saltanat marşları idi, İstiklal Marşımız ise millî bir marştır. Bizde ilk marş, İtalyan bestekâr Donizetti'nin 1829'da Sultan İkinci Mahmud için bestelediği “Mahmudiye Marşı”dır. Bundan sonra hangi padişah tahtta ise onun adına marş yapıldı. Bunlar hep kişi merkezli, tahtta oturan padişahın kişisel anlamda üstün niteliklerini yücelten ifadelerle yer veren saltanat marşlarıdır. İstiklal Marşımız ise kişi merkezli değil, millet merkezli, yani bir devlet başkanının değil; Türk milletinin maddî ve manevî, millî ve dinî değerlerini öne çıkaran millî marştır, padişah marşı değil, millet marşıdır. Osmanlı Devleti'nin marşları padişahtan padişaha değişiyordu, İstiklal Marşımız ise kıyamete kadar Türk milletinin millî kimlik belgesi olarak kalacaktır.

İstiklâl Marşımız, bütün Türk milletinin ortak sözleşme metnidir. Bizi millet yapan temel bileşenlerimizden biridir. Marşımız, Türkiye Cumhuriyeti Devletimizin üzerinde kurulduğu toprakların savaşa tekrar vatan yapılmasının bir belgesidir, devlet ve vatanımızın tapusudur. Zira bu metin, Türk milletinin var olma yok olma mücadelesinin en kızıştığı bir dönemde, Türk'ün tarihe karşı direniş kararlılığının zirvede olduğu bir sırada üretilmiş Türk millî ruhunun ortak heyecanının, ortak iradesinin, ortak hassasiyetinin bir ürünüdür.

İstiklâl Marşımız, Türk milletinin sonsuza kadar hür ve bağımsız bir millet olarak yaşama iradesini terennüm ediyordu. İstiklâl Marşımız, bizim hem millî hem de dinî değerlerimizi koruma, yaşatma ve geliştirerek devam ettirme azim ve kararlılığımızı yansıtır. İstiklâlimiz, vatanımız, hürriyetimiz, dinimiz, bayrağımız bizim millî değerlerimizdir. Millet olarak var olmamız ve tarihsel yolculuğumuz bu kutsallarımızın geliştirilerek korunmasına bağlıdır. İstiklâl Marşımız, işte bunun teminatıdır ve 12 Mart 1921'den beri Türk'ün özgürlük manifestosu olarak millete hep bir ağızdan okunmaktadır.

Bugün Türk milletinin topluca, hep bir ağızdan ve yüksek sesle okuduğu iki önemli metin vardır: Birisi, dinî kimliğimizin simgesi olan, İtrî'nin bestelediği ve bayram namazlarında okuduğumuz bayram tekbiri, diğeri de bütün resmî toplantılarda hep bir ağızdan okuduğumuz ve millî kimliğimizin vesikası olan İstiklâl Marşı'dır. Dolayısıyla biz hem Müslüman hem Türk'üz. Türk-İslam medeniyetinin çocukları olan Türk milleti, bu iki temel değerinden asla vazgeçmeyecektir. Biz, millet olarak tarihsel yolculuğumuzu Müslüman ve Türk kalarak devam ettirebiliriz. O yüzden Türk-İslam kimliğimize sıkı sıkı sarılarak sahip çıkmalıyız.

Bu bağlamda kültürel istiklalimiz millî ve dinî değerlerimizi kurtarmak, korumak ve geliştirmek anlamını taşıyordu. Türk milleti olarak bizim millî ve dinî, Türklük ve Müslümanlık

gibi iki başat kimlik değerimiz vardır. İşgalcilerin bir amacı da Türk milletinin hem İslami hem de millî kimlik değerlerini, sembollerini, değerlerini ve kurumlarını yok etmektir. Bu bağlamda ülkemizi tam bir Haçlı ruhuyla işgal etmişlerdir. İstiklal Marşımız da içeriği itibarıyla vatan, istiklal, bayrak, millet, hürriyet gibi millî değerlerimizin yanında ezan, iman, şahadet, mabet, din gibi dinî değerlerimizi kurtarmak, korumak ve geliştirmek gereği vurgularını içermektedir.

Mehmet Akif Ersoy, İstiklal Marşımızı yazarken hem işgal ve Millî Mücadele dönemi şartlarını gözetenerek tarihsel bağlamda, hem de geleceği düşünerek evrensel bağlamda bir marş üretmiştir. İstiklal Marşımız, 1921 yılı şartlarına hitap ettiği gibi günümüze de geleceğe de hitap eden, güncelliğini capcanlı diri tutan bir kimlik belgemizdir.

İstiklal Marşımız için beste yarışması açılmış ve besteye girecek mısraları belirleme komisyonu kurulmuştur. Atatürk, 1924'te bu toplantılardan birine katılır ve zabıtlara geçen şu konuşmasını yapar:

“Bu marş bizim inkılâbımızı anlatır. İnkılâbımızın ruhunu anlatır. Bunu ne unutmak ne de unutturmak lazımdır. İstiklâl Marşı'nda İstiklâl davamızı anlatması bakımından büyük bir manası olan mısralar vardır. Benim en beğendiğim yeri de burasıdır:

Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır; Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Benim bu milletten asla unutmamasını istediğim mısralar işte bunlardır. Hürriyet ve istiklal aşkı bu milletin ruhudur. İstiklâl Marşı'nın bu pasajı asırlar boyunca söylenmeli ve bütün yâr ve ağyâr (dost düşman herkes) anlamalıdır ki Türk'ün her şeyi hatta en mahrem hisleri bile tehlikeye girebilir, fakat hürriyeti asla... Bu pasajı her vakit tekrar ettirmek bunun için lazımdır. Bu demektir ki efendiler: Türk'ün hürriyetine dokunulamaz!” (Çetin, 2021, s. 24)

Kültür Alanında:

Cumhuriyetimizin en önemli kazanımlarından biri, Türk milletine kendi millî kültürünü tanıtmayı, korumasını, yaşatmasını, öğretmesini ve geliştirmesini olmuştur. Zira millet, kendine özgü kültürü olan topluluk demektir. Türk milleti de dünyanın en eski kültürüne sahip bir millettir. Biz millet olarak var olacaksak, bu ancak bizi diğer milletlerden ayıran, bize özgü millî kültürümüzü korumamıza ve yaşatmamıza bağlıdır. Bu çerçevede Atatürk, millî kültürün değerini kavramış ve yeni kurduğu devletin temelini Türk millî kültürünü koymuştur.

Kültür, bir milletin ortak millî ruhuna, zevk ve anlayışına göre ürettiği maddi ve manevi, somut ve soyut nesnelere, değerlere, sembollere ve kurumlara toplamıdır. Türk milletinin binyıllar boyunca kendine özgü üretmiş olduğu, yaşadığı ve yaşattığı bir millî kültür havası vardır. Ancak özellikle Tanzimat'tan sonra yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti kuruluncaya kadarki süreçte batılılaşma hareketlerinin yoğunlaşması üzerine Türkler, kendi millî kültür değerlerini kademe kademe unutmaya, terk etmeye, batılılara benzemeye, kozmopolitleşmeye çalıştılar. Bu durumun farkına varan Başbuğ Mustafa Kemal Atatürk, “Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür.” (1936) diyerek kültür emperyalizmine karşı millî Türk kültürünü canlandırma yolunda hem uyarılarda bulundu hem de resmî anlamda kurumsal nitelikli kalıcı adımlar attı.

Mesela bu bağlamda Atatürk, 16 Temmuz 1921'de Ankara'da düzenlenen Maarif Kongresinde yaptığı konuşmada Türk millî kültürünün değerini ve önemini şöyle vurgular:

“Şimdiye kadar sürdürülen eğitim yöntemlerinin milletimizin tarihî geriliğinde en önemli bir etken olduğu inancındayım. Onun için bir millî terbiye programından söz ederken eski devrin saçma sapan ve yaratılış özelliklerimizle hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, doğudan ve batıdan gelebilen etkilerden bütünüyle uzak, millî ve tarihî karakterimize uyan bir kültürden söz ediyorum. Çünkü millî dehamızın tam olarak gelişerek

ortaya çıkması ancak böyle bir kültür ile sağlanabilir. Gelişi güzel izlenecek bir yabancı kültür şimdiye kadar izlenen yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir. Kültür (harâset-i fikriyye) zeminle uygundur. O zemin (yer) milletin karakteridir.

Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara özellikle varlığı ile, hakkı ile, birliği ile taarruz eden genel olarak yabancı unsurlarla mücadele gereğini ve millî düşünceleri boğmaya çalışan her karşı fikre şiddetle ve özveri ile savunmanın gereği öğretilmelidir. Yeni neslin bütün ruhî güçlerine bu özellikler ve yeteneğin verilmesi önemlidir. Devamlı ve müthiş bir savaş şeklinde beliren milletlerin hayat felsefesi, bağımsız ve mutlu kalmak isteyen her millet için bu olgun özellikler şiddetle istenmektedir.

Atatürk, ülkemizin ilerleyebilmesini, mutlu ve müreffeh bir millet olarak varlığının devamını, milletimizin millî kültürle donanmış, meslek sahibi bireylerden oluşmasına bağlı görüyor: “Milletimizin dehasının gelişmesi ve bu sayede lâıyk olduğu uygarlık düzeyine ulaşması, hiç kuşkusuz ki, yüksek meslekler sahiplerini yetiştirmekle ve millî kültürümüzü yüceltmekle mümkündür” (1922).

Milletlerin kendi devletleri çatısı altında yaşayabilmeleri, ancak bağımsız olmalarına bağlıdır. Bağımsız bir millet ve devlet de ancak kendine özgü millî kültürüyle var olabilir. Nitekim Atatürk, bu konuda şöyle der: “Millî bağımsızlık, millî kültür ile eş değerdedir” (1923).

Atatürk, kendisine yöneltilen: “İşte memleketi kurtardınız. Şimdi ne yapmak istersiniz?” şeklindeki bir soruya şöyle cevap verdi: “Millî Eğitim Bakanı olarak millî kültürü yükseltmeye çalışmak, en büyük emelimdir” (1923).

Atatürk, kendi döneminde millî Türk kültürünü Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Türk Ocakları, Halkevleri, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İstanbul Üniversitesi, ilkokul, ortaokul ve liselerle, gazete ve dergilerle, ayrıca başka değişik kanallarla hem derleyip toplayıp ortaya çıkarmada hem öğretmede hem yaşatmada ve yaymada çok büyük gayretler ortaya koydu.

Millî kültür bir milletin kendisidir, şahsiyetidir, özgün kimliğidir, ruhudur, özüdür, diğer milletlerden farklı olarak kendine ait yaşama düzeni, duyma ve düşünme biçimidir, maddi ve manevi değerler bütünüdür. Milletler birbirlerinden ancak kendilerine ait özgün ve üstün kültürleriyle ayrılırlar ya da seçilirler. Millî kültürden yoksun olan kalabalıklar millet olamazlar. Dolayısıyla onları bir arada tutan bir tutkal olan millî kültür olmadan o toplumsal yapı millî birlik hâlinde var olamaz. Kimlik zırhımız, Türk-İslam kültürüdür.

Engin tarihimizin ve atalarımızın bize emanet ettiği ve miras bıraktığı Türk-İslam kültür birliğimiz, korunmalıdır. Millî kültür birliğimiz için geçmiş-şimdi-gelecek bileşimi çerçevesinde Türk milletinin şahsiyeti demek olan Türk-İslam kültür değerleri tekrar canlandırılmalı ve geliştirilerek kültür birliğimiz sağlanmalıdır.

Türk yaşama biçimi, Türk musikisi, Türk resmi, mimarisi, tiyatrosu, Türk’ün millî hayatını, zihniyet ve değerlerini veren bir millî sinema, Türk edebiyatı, Türk gelenekleri, bayramları, törenleri millî kültür çerçevesinde geliştirilmelidir. Türk milleti, Türk-İslam zırhına sığınarak millet kimliğini koruyabilecek ve millî varlığını ancak Türk-İslam kültür değerlerine bağlı kalarak sürdürebilecektir.

Bugün Türk milletinin maddî ve manevî anlamda varlığına anlam katan, kimliğini ören, başka milletlerden özgün varlığıyla seçilmesini, üstün değerleriyle farklılaşmasını sağlayan, şuurlu bir millet olarak varlığını devam ettiren, onu ahenkli bir millî birlik içinde tutan ortak kültürel değer, ilke, sembol ve kurumları özenle canlı tutulmalıdır.

Somut ve somut olmayan bütün milli Türk kültürü, değer ve kurumları, gelenek temeli üzerinden yeniden ele alınmalı, işlenmeli, yenilenmeli ve işlevsel hâle getirilmelidir. Kültürde yabancılaşma ve kozmopolitleşmeye karşı millileşme programı uygulanmalıdır. Her türlü kültür emperyalizmine karşı Türk-İslam kültürü diriltilmeli, korunmalı, geliştirilmeli ve toplumsal dolaşımda işlevsel bir konuma yükseltilmelidir.

Millî kültürü içerdiren çürüten, yiyip bitiren yabancı kültür hâkimiyeti yok edilmelidir. Türk kültür ve sanatını temsil düzeyi yüksek sanatçılarımızı ve kültür adamlarımızı korumak, desteklemek ve tanıtmak, Türk devletinin vazifesidir. Değerli sanatçı ve kültür adamlarımızın tanıtılması bağlamında basın yayın organlarında kendilerine daha fazla yer verilmesi sağlanmalı, bunlar Türk çocuklarına örnek olarak sunulmalıdır.

Mesela bugün radyo ve televizyonlarımızda Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, Türk Tasavvuf Müziği, diğer geleneksel güzel sanatlarımız neredeyse hiç yok gibidir. Millî kültürümüze hizmet eden sanatçı, yazar ve kültür adamlarımız belediyeler, okullar ve diğer resmî ve sivil toplum kuruluşları tarafından tanıtılmalı ve eserlerini icra imkânı sağlanmalıdır.

Millî kültür ve sanat değerlerimiz, bunları üreten ve temsil eden sanat ve kültür adamlarımız yurt dışında çok iyi tanıtılmalıdır. Bu yolla, özellikle Batı dünyasında oryantalistlerin kasıtlı olarak ürettikleri “medeniyet ve kültür üretmeyen barbar Türk, yağmacı, talancı Türk” imgesi yok edilecektir.

Millî eğitimin ilk, orta, lise ve üniversite aşamalarında Türk kültürü ve sanatı hem tanıtılmalı hem öğrencilerimizin kabiliyetlerine göre bunları öğrenip icra etmeleri sağlanmalıdır. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı ile birlikte bir düzenleme yapılarak okullarda okutulan resim, müzik, edebiyat, tarih gibi ders programlarında Türk kültür ve sanatına daha çok yer ayrılmalıdır.

Böylelikle Türk çocuklarına milliyet bilincini geliştirecek kültürel ve sanatsal alt yapı sağlanmalıdır. Milliyet bilinci eksik ya da hiç olmayan nesiller vatanlarına, milletlerine, devletlerine, bayraklarına, geleceklere sahip çıkmazlar.

Atatürk şöyle der:

Yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize, göreceklere eğitimin sınırı ne olursa olsun, en evvel, her şeyden evvel Türkiye'nin istikbaline, kendi benliğine, millî gelenek, âdet ve örflerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir.

Türk aydınlarının kendi kendisini bilmemesinden ve başka milletlerde şu veya bu sebeple üstünlük olduğunu sanarak, kendini onlardan aşağı görmesinden doğmaktadır. Bu yanlış görüşe son vermek için Türklüğümüzü bütün asaleti ve tarihi ile tanımak ve tanıtmak şarttır.

Dil Alanında:

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, millî bir Türk devleti olarak kuruldu. Türk millî varlığının temeli ise dildir, Türkçedir. Türkçemiz ne kadar iyi, güzel, sağlam, zengin, zarif, işlek, işlevsel olursa millet olarak varlığımız o kadar sağlam ve devamlı olur. Bu bağlamda Atatürk'ün en çok üzerinde durduğu konulardan biri Türkçemizi korumak, geliştirmek, zenginleştirmek, sadeleştirmektir. Şöyle dedi:

Milliyetin çok belirgin niteliklerinden biri de dildir. Türk milletindenim diyen insan, her şeyden önce ve kesinlikle Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk kültürüne, topluluğuna bağlılığını iddia ederse buna inanmak doğru olmaz (Kocatürk, 2007, s. 316).

Daha önce yazı olarak Osmanlı Türkçesi dediğimiz Arapça ve Farsça söz varlıklarının ağırlıkta olduğu, halkın anlamadığı bir dil kullanılıyordu. 1911 yılında *Genç Kalemler* dergisinin “Yeni Lisan” davasıyla başlayan Türkçemizi sadeleştirme, konuştuğumuz gibi yazma, yazdığımız gibi konuşma isteği Cumhuriyetimizle birlikte devletin resmî bir siyaseti

hâline geldi. Bu bağlamda kademe kademe Türkçemizin önce harflerini değiştirme, sonra kelimelerini sonra diğer bazı öğelerini sadeleştirme ve geliştirme çalışmaları yapıldı.

a. Harf İnkılâbı:

Biz dünya Türklüğü olarak en eski zamanlardan 9. yüzyıla kadar Göktürk, 9. yüzyıldan sonra Uygur, İslam'a girdikten sonra da Arap alfabesini kullandık. Arada Kiril alfabesi gibi başka alfabeler de kullandık. 24 Mayıs 1924'te Latin rakamları, 1 Kasım 1928'de de Latin harfleri tabanlı yeni Türk harfleri kabul edildi. Latin harfleri kaynaklı yeni Türk harfleri, Türkçemizin seslerini en iyi kodlayan, en güzel karşılayan, en doğru, açık ve sade biçimde temsil eden işaretlerdir. Yeni Türk harflerinin kabulü kanunu ile Arap harflerinden bugün kullandığımız yeni Türk harflerine geçtik. Harf inkılâbı düşüncesi aslında çok daha eskiye dayanır. Osmanlı döneminde III. Selim'in kız kardeşi Hatice Sultan (1768-1822) Latin harflerini öğrendi ve bunlarla Türkçe yazılar yazdı. 1851'de Ahmed Cevdet Paşa, Arap harfleriyle gösterilemeyen Türkçe sesler için yeni bir yazım yolu arayışı içinde olmuştur. Maarif Nazırı Münif Paşa da 1862'de Arap harfleriyle okuyup yazmanın, eğitimin, kitap, dergi, gazete basmanın zorluğundan, özel isimlerin yazılmadığından, Arap harflerinin yeniden düzenlenmesi gereğinden bahseder. Ahundzade Mirza Fethali, 1863'te sadrazam Keçezizade Fuat Paşaya harflerin ıslahı projesini sundu. Latin harfleriyle ilgili çalışmasını da sadrazam Ali Paşa'ya sundu. Tabii bunlardan bir netice çıkmadı. Enver Paşa, Birinci Dünya Savaşı öncesinde ayırık harflerle yazılan, sessiz harflerin arasına sesli harfler koyduğu metinler yazdı.

Cumhuriyetle gelen harf inkılâbı, aslında sadece harf değişikliğinden ibaret değildir. Genel manada bakılınca bir bütün olarak dil inkılâbı olmuştur. Yeni alfabemize "Yeni Türk harfleri" denmesinin sebebi eski Türk harflerinin yenilenmiş şekli olduğu içindir. MÖ 600 yılında oluşturulan Klasik Latin alfabesinde 23 harf vardır. Sonradan buna 3 harf daha eklendi. Yeni Türk alfabesinde ise 29 harf vardır. Latin harflerinin yirmi biri, Roma devletinin öncüsü olan Etrüsk Devleti'nin Göktürk Runik harflerinden oluşan alfabesinden uyarlanarak oluşturulmuştu. Etrüskler, 2007'de yapılan DNA testi sonucu %97'si Türk olan bir halktır. Latin alfabesi, Fenike alfabesinin değil, Göktürk yazısıyla aynı kökenden gelen Futhark ve Etrüsk Runik harflerinin bir türevidir. Göktürk yazıtlarında ve İskandinav ülkelerindeki bütün yazıtlarda aşağı yukarı aynı olan, birbirine çok benzeyen runik harfler vardır. Dolayısıyla Batı dünyası, bizim harflerimizden esinlenerek Latin harflerini oluşturmuştu. Biz de bunları dilimize uyarlayarak, yenileyerek almış olduk; yani kendi malımızı, Göktürk harflerinin yenilenmiş hâlini aldık.

Atatürk, 8 Ağustos 1928'de Gülhane Parkı'nda yaptığı bir konuşmada şöyle dedi:

Arkadaşlar, güzel dilimizi ifade etmek için yeni Türk harflerini kabul ediyoruz. Bizim güzel, ahenkli, zengin dilimiz yeni Türk harfleriyle kendini gösterecektir. Yüzyıllardan bu yana kafalarımızı demir çerçeve içinde bulunduran, anlaşılmayan ve anlamadığımız işaretlerden kendimizi kurtarmak ve bunun gereğini anlamak zorundayız. Dilimizi muhakkak anlamak istiyoruz. Bu yeni harflerle mutlaka pek çabuk bir zamanda mükemmel bir surette anlayacağız. Anladığımızın belirtilerine yakın zamanda bütün dünya tanık olacaktır. Ben buna kesin olarak eminim, siz de emin olunuz (Kocatürk, 2007, s. 257).

Osmanlı harfleri ile Yeni Türk harfleri arasındaki bazı farklılıklar:

-Osmanlı harflerinin her birinin başta, ortada, sonda 3 farklı yazılış şekli vardı ve bir sesin karşılığı bir harf değildi. Ünlülere göre değişiyordu.

-Dilimizdeki 8 ünlüyü karşılamak üzere Arap harflerinde sadece 3 harf vardı bu da hem yetersizdi hem karışıklığa sebep oluyordu. Arapçada sesli harfler yazılmaz, Türkçede ise yazılır.

-Harfler, var olan sesleri karşılamak üzere üretilir. Bazı Arap harfleri Türkçe için gereksizdir. Mesela Türkçede sadece z sesi vardır. Arapçada ise dat, zı, ze ve peltek ze vardır. Bunlardan dat ve peltek ze Türkçede kullanılmaz. “Zaman” kelimesinin başındaki z, Arapçada ze, “zâkir” kelimesinin başındaki z peltek ze, “zafer” kelimesinin başındaki z zı, “zahir” kelimesinin başındaki z dattır.

-Arapçadaki ayın, gayın, hı sesleri de Türkçe için gereksizdir. Zira bu sesler bizde yoktur.

-Arapçada büyük harf yoktur. Bu yüzden metin içinde özel isim olan kelime, yazılışa göre seçilemez, ancak ön bilgiyle fark edilebilir. Yeni Türk harflerinde ise özel ismi belirleyen büyük harf vardır.

-Arap harfleriyle yazılan bir kelime, birkaç farklı şekilde okunabiliyordu. Mesela kef, vav ve ze ile yazılan bir kelime “güz, göz, köz” gibi farklı okumalara uygun bir şekil idi.

-Osmanlı Türk yazısında bazı kelimelerin yazılışı başka, okunuşu başkaydı. Mesela beg yazılır ama bey okunurdu. Kökercin yazılır ama güvercin okunurdu. Değiştirdi yazılır ama değışti diye okunurdu.

Cumhuriyetimizin harf inkılâbı ile birlikte bu sıkıntılar ortadan kalktı. Osmanlı Devleti'nin son yıllarında kadınlar binde dört, erkekler %7 oranında okuryazarlığa sahipti. Harf inkılâbıyla birlikte okuma yazma oranı hızla arttı.

Türkçemizin bütün seslerini birebir olarak karşılayan, bir sesin tek bir harfle karşılandığı resimsel şekiller yani harfler, Atatürk'ün getirdiği yeni Türk harfleridir. Çocuklarımız eskiden medreselerde, mekteplerde Arap ve Fars harfleriyle okuma yazmayı ve Arapça, Farsça kelime ve tamlamalarla dolu olan Osmanlı Türkçesini yıllarca uğraştıkları hâlde öğrenemiyorlardı.

Nitekim bugün bile üniversite öğrencilerimize dört yıl boyunca Osmanlı Türkçesi ve metinleri okuttuğumuz hâlde tam olarak öğretmiyoruz. Halbuki bugün ilkökula giden çocuklarımız yeni Türk harflerini birkaç haftada söküp okumaya ve yazmaya başlıyorlar. Osmanlı Türkçesinin yazı dili olarak öğrenilmesinin zorluğu, hem harflerinin Türkçenin seslerini karşılamada sıkıntılı olmasında, hem de bol miktarda Arapça ve Farsça söz varlığına yer vermesindedir. Buna bir örnek verelim.

Harbiye mezunu bir binbaşı, 1919-1920 yıllarında Vahideddin döneminde Sadrazam olan Ali Rıza Paşa'ya çıkar, akranlarının albay ve general olduklarını, kendisinin ise hakkının yenerek hâlâ binbaşılık rütbesinde kaldığını söyler. Sadrazam da ona: “Peki, bunun bir sebebi olmak gerek. Sınıf arkadaşlarınız terfi edip de siz ne için mağdur olabilirsiniz”, der.

Binbaşı Hamid Efendi de: “Vallahi bunu ben de bilemiyorum Efendimiz! Bunun için “Şeverayı Devlete dava bile açtım”, der demez Sadrazam Ali Rıza Paşa'nın birden kaşları çatılır: “Ne dediniz, ne dediniz? Şeverayı Devlet mi? Sizi niçin terfi ettirmediklerini şimdi anladım. Aslına bakarsanız size binbaşılık bile çok, pek çok. Koskocaman Şûra-yı Devlete (Danıştay) Şeverayı Devlet” deyip çıktınız. Anladım efendim, anladım, buyurun! der ve kapıyı gösterir (Akyavaş, 2010, s.311).

“Şevera” ve “şura” kelimeleri, yeni Türk harfleriyle gördüğümüz gibi böyle yazılır ve herkes bunları burada yazıldığı gibi okur ve karıştırmaz. Aynı kelimeler, Arap harfleriyle ise aynı yazılır. Her iki kelimenin yazılış şekli aynıdır. Harbiye mezunu koskoca binbaşı bile bu kelimeyi okuyamıyorsa varın siz gerisini hesap edin.

Mesela eskiden Osmanlı Türk harfleriyle yazılan ‘Anadolu Hisarı’ tabirini medresede Arapça okumuş bazı insanlar ‘innâ tûlî hisârâ’ diye okuyorlardı. Çünkü o harfler böyle de

okunmaya elverişliydi. Ayrıca o güzelim Osmanlı Türkçesini, terennümü musiki gibi olan o zarif Osmanlı Türkçemizi ayınları çatlata çatlata okuyorlardı.

Osmanlı Türk harflerini bırakıp yeni Türk harflerine geçiş yani harf inkılâbı dinden çıkmak değildir. Harf denilen şey, nihayet sesleri sembolize eden resimlerdir. Bunların kutsallığı filan yoktur.

b. Dil İnkılâbı:

Cumhuriyetimizin önemli kazanımlarından biri, yazı ve konuşmada anlaşılır ve ortak bir iletişim diline geçmemizdir. Osmanlı döneminde yazı dili ile konuşma dili ayrıydı. Yazı dilini ancak medrese eğitimi görmüş olanlar anlayabiliyordu, halk anlayamıyordu. Cumhuriyetimiz yazı dili ile konuşma dilini birleştirdi. Halkın anlamadığı yabancı dil unsurları atıldı, yerlerine Türkçeleri kondu. Türkçemiz söz varlığı bakımından zenginleştirildi.

Osmanlı döneminde halk, bugünkü gibi sade Türkçe ile konuşuyordu. Hatta Divan şairleri de üst devlet yöneticileri de gündelik hayatta, evde, çarşıda pazarda bugün halkın konuştuğu gibi konuşuyordu ama yazarken ağır ağıdalı bir Osmanlı Türkçesi kullanıyorlardı. Dolayısıyla konuşulan dil ile yazılan dil arasında uçurum vardı. Cumhuriyet'ten bir süre önce 21 Nisan 1911'de çıkmaya başlayan *Genç Kalemler* dergisinin yeni lisan hareketiyle birlikte Türkçemiz yavaş yavaş sadeleşmeye, yabancı söz varlıklarından arındırılıp konuşulduğu gibi yazılmaya başlanmıştır. Ama yine de eski alışkanlıklardan tam olarak vazgeçilmemiştir. Cumhuriyetle birlikte Türkçenin arındırılması ve zenginleştirilmesi, konuşma dili ile yazı dilinin birleştirilmesi daha da hızlandı ve nihayet bugün konuştuğumuz gibi yazıyor, yazdığımız gibi konuşuyoruz.

Osmanlı döneminde yazı dilimiz Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalarla yüklü idi ve ancak eğitilmiş insanlar anlayabiliyordu. Osmanlı yazı dilinde neredeyse üçte ikisi Arapça ve Farsça, üçte biri Türkçe söz varlığı vardı. Kanunları, resmî evrakı, edebî metinleri medrese eğitimi görmeyenler anlayamıyordu. Hatta eğitim görenler bile tam olarak anlayamıyordu. Zira aynı zamanda Arapça ve Farsça dilbilgisi kurallarını bilmek gerekiyordu.

Cumhuriyetin dil inkılâbına karşı çıkıp “Cumhuriyet bizim lügatimizi, alfabemizi, dilimizi, hasılı bütün düşünmemizi yok etmiştir. Türkçe ile bir düşünce üretemeyiz” diyenlerin özlediği, kalmasını istediği, hatta geri getirmek istedikleri Osmanlıcaya ait iki metin örneği veriyorum. Nefî'den bir beyit: “Girdi miftâh-ı der-i genc-i ma'ânî elime / Âleme bezl-i güher eylesem itlâf değil”.

Tanzimat Fermanının başından bir bölüm:

Benim vezîrim; Cümleye ma'lûm olduğu üzere Devlet-i Aliyyemiz'in bidâyet-i zuhûrundan beri ahkâm-ı celîle-i Kur'âniyye ve kavânîn-i şer'iyeye kemâliyle riâyet olunduğundan saltanat-ı seniyyemizin kuvvet ve miknet ve bi'lcümle tebe'asının refâh u ma'mûriyeti rûtbe-i gâyete vâsıl olmuş iken yüz elli sene vardır ki, gavâ'il-i müte'âkibe ve esbâb-ı mütenevviaya mebnî ne şer-i şerife ve ne kavânîn-i münîfeye inkıyâd ü imtisâl olunmamak hasebiyle evvelki kuvvet ve ma'mûriyet bilakis za'f u fakra mübeddel olmuş

Bu metinleri bugünkü nesil anlayabilir mi? Bırakın sıradan geniş halk kitlesini üniversite mezunları, üniversite hocaları, aydınlar anlayabilir mi? Ya da bugün açık, anlaşılır, gelişmiş Türkçeyi bırakıp böyle bir Osmanlıcaya dönmek isterler mi? Bu metinlerin diliyle yazmaya ve konuşmaya zorlasak ne kadar başarılı olabiliriz? Ya da böyle bir dile dönmeyi kim kabul eder? Böyle bir dile dönmenin millete eziyetten başka faydası ne olacak?

12 Aralık 1928'de, daha önce olmayan bir *İmla Lugati* yayınlandı. Atatürk Türkçemizi derleyip toparlama, zenginliklerini ortaya koyma, işleme, dilimizi yazı ve konuşma dili olarak daha işlevsel ve verimli hâle getirme çalışmalarına hız verdi. Onun Türkçemiz üzerinde

hassasiyetle durması önemliydi. Çünkü milliyetçilik temeli üzerine kurduğu devlet, millî Türk devletiydi ve milliyetçiliğin temeli de dildi.

Nitekim “Dil işlerini de düşünecek zaman gelmiştir. Ne dersiniz... Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti gibi bir de ona kardeş dil cemiyeti kuralım. Adı Türk Dili Tetkik Cemiyeti olsun” dedi ve bu doğrultuda 12 Temmuz 1932’de Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu) kuruldu. Bu kurum Türkçemizin sözlük, terim, dil bilgisi, cümle bilgisi, köken bilgisi, yazım, anlam gibi konularını yeniden bilimsel yol ve yöntemlerle ele aldı. Türkçemizin tarihsel oluşum süreci, başka coğrafyalardaki varlığı ve başka dillerle karşılaştırılması üzerinde durdu.

Başka dillerde Türkçe ile ilgili yazılan yazı ve kitapların çevrilmesi, halk ağızlarından derleme, eski eserlerdeki Türkçe kelimeleri tarama çalışmaları yapıldı. Türkçe yazılmış eski kaynakların yayınlanması üzerinde duruldu.

Türk Dil Kurumu, Türkçemizi her yönüyle hem sadeleştirdi hem de geliştirdi. Anadolu ağızlarında kullanılan kelimeleri derledi. 13. yüzyılda başlayan Batı Türkçesinin eski eserlerini tarayarak Türkçenin zengin söz varlığını ortaya çıkarıp sözlüğünü yaptı.

Halk ağızlarından ve kaynak eserlerden derlenen Türkçe söz varlıkları roman, hikâye, şiir, gazete yazısı gibi türlerde kullanılarak genel dolaşıma, konuşulan ve yazılan Türkçeye kazandırıldı. Kurum ayrıca yayınladığı *Türkçe Sözlük*’te 122.000 civarında Türkçe kelimeye yer vermiştir. Bu gibi çalışmalar, Türkçenin aslında ne kadar zengin bir dil olduğunu, ama zamanında ihmal edildiğini göstermektedir.

Öte yandan Cumhuriyetle birlikte okuma yazma oranı hızla artmıştır. İlk genel nüfus sayımı, 1927 yılında yapıldı. Buna göre 1927 yılında okuma-yazma bilenlerin toplam nüfus içindeki oranı sadece %8 idi. Kadınlar arasında okuma-yazma bilenlerin oranı %1’in de altındaydı. 1935 yılındaki nüfus sayımında okuma yazma bilenler %19’a çıkmış.

Cumhuriyet rejimi, Türkiye’de tek dil Türkçe üzerinden dil birliğini sağlamıştı. Böylece Türkiye, birbirini anlamayan topluluklardan değil; herkesin birbirini kolayca anlayabildiği bir milletten meydana gelmişti. İletişimin kolaylıkla sağlanabildiği, tek dil Türkçe etrafında tek millet olma süreci bir hayli ilerlemiş; hatta tamamlanmıştı.

Atatürk’ün Türk Dil Kurumu’nu kurmasının sebep ve amaçlarından biri de Türkiye Türklüğü ile Orta Asya Türklüğünün dil birliğini sağlamak, ortak bir Türkçe oluşturmaktı.

Türkçemizin korunması, geliştirilmesi konusundaki Atatürk’ün şu sözlerinde ortaya koyduğu duyarlık önemlidir: “Türk dilinin kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için bütün devlet teşkilatımızın dikkatli alakalı olmasını isteriz.”

Millet olmanın ilk temel taşı, aynı dili kullanıyor olmaktır. Dil birliği olmadan millet olmaz. Farklı diller konuşan ve yazan insanlar, tek millet olamazlar. Tek millet olmanın temel şartı, tek dilde birleşmek, bir dili iletişim sistemi olarak kabul etmektir. Türkiye’de yaşayan her vatandaşın tek iletişim sistemi Türkçe olmazsa Türk milleti yani tek millet olamazlar.

Nitekim Başbuğ Atatürk bu meseleyi pekiştiriyor:

Türk demek dil demektir. Milliyetin çok belirgin niteliklerinden biri dildir. Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Türk milleti, geçirdiği nihayetsiz felaketler içinde ahlakının, an’anelerinin, hatıralarının, menfaatlerinin, kısacası bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olduğunu görüyoruz. Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihmidir. Milliyetin çok bariz vasıflarından biri dildir. Türk milletindenim diyen insan, her şeyden evvel ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan, Türk kültürüne, topluluğuna bağlılığını iddia ederse buna inanmak doğru olmaz (1931).

Millî bilincin ayakta kalabilmesi ve uyanık bulunması için, dil ve tarih uğrunda çalışmaya mecburuz. (.....) Türk milletinin millî dili ve millî benliği, bütün hayatında egemen ve esas kalacaktır (1933).

Birbirini anlamayan, dertlerini birbirine aynı dilde anlatamayan, sevinçte ve tasada duygularını aynı dilde paylaşamayan insanlar, tek millet olamazlar. Ayrıca her bölgede farklı dillerin konuşulduğu ve yazıldığı ülkede tek millet olamaz. Bunun için Atatürk'ün "Bağımsız ve Millî Türk Devleti ve Tek Millet: Türk Milleti" projesinin ilk unsuru resmî dilin, eğitim dilinin, basın yayın dilinin, çarşıda pazarda, resmî ve özel kurumlarda kullanılan anlaşma dilinin Türkçe olmasını, Türkçenin resmî yazı ve kültür dili olarak temelini de İstanbul Türkçesi olmasını sağlayan kurumsal nitelikli hukukî, resmî adımlar attı.

Tek dil Türkçe temel taşı hem anayasal düzeyde sağlama aldı hem de kurumsal planda perçinledi. Bu bağlamda Türk Dil Kurumu kanalıyla işi bilimsel, kültürel, edebî alanda kurumlaştırdı. Bugün Türkiye'mizde Türkçe, tek iletişim sistemi hâline gelmiştir. Atatürk'ün Türkçeyi tek dil yapmadaki ve bu dili de zengin, işlek, derin, kapsamlı bir yazı ve konuşma dili hâline getirmedeki başarısı yadsınamaz.

Atatürk, yazı ve konuşmalarında Türkçenin Türk milletinin tek dili olduğunu ısrarla vurgulamıştır. Mesela bir yerde şöyle der:

Türk milletinin dili Türkçe'dir. Türk dili, dünyada en güzel, en zengin ve en kolay olabilecek bir dildir. Onun için her Türk, dilini çok sever ve onu yüceltmek için çalışır... Türk dili, Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği sayısız felâketler içinde ahlâkının, geleneklerinin, hatıralarının, çıkarlarının, kısaca bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde korunduğunu görüyor. Türk dili, Türk milletinin, kalbidir, zihnidir (1929).

Buradan hareketle Türkiye'de Türkçeden başka dillerin eğitim dili ve resmî dil yapılmasının kesin olarak yasaklanması gerektiğini anlıyoruz. Atatürk ayrıca Türkçenin zenginliğine, derinliğine vurgu yaparken bu zenginliği ortaya çıkarmak ve daha da geliştirmek için Türkçenin çok iyi kullanılması ve Türkçe adına çalışmaların yoğunlaştırılması üzerinde de durur: "Türk dili, zengin, geniş bir dildir. Her kavramı ifade kabiliyeti vardır. Yalnız onun bütün varlıklarını aramak, bulmak, toplamak, onlar üzerinde çalışmak lazımdır" (1930).

Atatürk'ün bu sözlerinden hareketle bugün Türkiye Cumhuriyeti Devleti, "Türkçeyi Koruma, Geliştirme ve Yayma Kanunu"nu çıkarmalı ve Türkçeyi iş yeri isimlerinden başlayarak ülkenin her yerinde tek geçerli dil hâline getirmelidir. Türkçemizi koruma, geliştirme ve yayma işi, sadece bireylere ve devlete düşmüyor; aynı zamanda ve belki de en çok basın yayın organlarına ve aydınlara düşüyor. Atatürk konunun hassasiyetini şöyle ifade ediyor:

Türk dilinin sadeleştirilmesi, zenginleştirilmesi ve kamuoyuna bunların benimsetilmesi için her yayın vasıtasından faydalanmalıyız. Her aydın, hangi konuda olursa olsun yazarken buna dikkat edebilmeli, konuşma dilimizi ise ahenkli, güzel bir hale getirmeliyiz (1938).

Türkçe bizim millî kimliğimizin temel taşıdır. Ayrıca biz Türkçemizle bağımsız bir millet ve devlet olarak varlığımızı koruruz. Başbuğ Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk milletine bir vasiyeti var. Sadri Maksudi'nin *Türk Dili İçin* adlı kitabının başına konmak üzere yazdığı yazıda diyor ki:

Millî his ile dil arasındaki bağ, çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması, millî hissin gelişmesinde başlıca etkidir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil, şuurla (bilinçle) işlensin. Ülkesini, yüksek istiklalini (bağımsızlığını) korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır (2.9.1930).

Bugün Türk milletinin yabancı etkilerden korunması gereken üç temel değeri vardır: 1. Ülkesi, 2. İstiklali, 4. Dili.

1. Önce ülkeni yani vatanını Haçlı, Siyonist, emperyalist her türlü yabancı işgalcilere karşı koruyacaksın. Avrupa, Amerika, Rusya, Çin, o bu; kim olursa olsun hiçbir yabancı devlet ve odağa yani haricî bedhâha ve de en önemlisi yabancı devletlerin içimizdeki sözcülerine,

temsilcilerine, acentelerine, memurlarına, Türk düşmanlarına yani dahilî bedhâha Türk ülkesini, vatanını teslim etmeyeceksin.

2. Vatanı yani ülkeyi korumak yetmez. Asıl bu vatan üzerinde Türk milletinin bağımsız ve millî iradesiyle teşkilatlanan idare sistemi olan devletin ve onun ruhu, özü olan istiklalini yani bağımsızlığını koruyacaksın. Hiçbir devlet yöneticini, yabancı devletlerin sömürge valisi gibi iş görmeyecek. Hiçbir siyasetçi, Amerika'nın, Avrupa Birliği'nin, Rusya'nın, Çin'in ve İsrail'in değil; sadece Türk milletinin maşası olacaktır.

3. Vatan ve devletin istiklalini korumak da yetmez. Asıl olan, vatanın ve devletin ruhu olan dili, kültürü de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmaktır. Vatan ve devlet beden, dil ise ruhtur. Ruhu olmayan beden ayakta kalmaz. Dil bizim sözlüğümüzde iki anlama gelir:

1. Söz varlığı, 2. Gönül. İkisinin toplamı da millî Türk kültürüdür. Yani millî ve dinî değerlerimizin toplamıdır. Türk-İslam kültür ve medeniyet mirasımızdır. Bu iki anlamı birden genelleyerek bir açıklama yapacak olursak şunu anlarız: Türkçemiz Arapça, Farsça, İngilizce, Fransızca gibi bütün yabancı dillerin etkisinden, işgal ve istilasından kurtarılmalıdır. Türkçe bütün zenginliğiyle işlenmeli ve bütün Türk milleti arasında her türlü iletişimi sağlayacak şekilde dolaşıma sokulmalıdır. Türkçe, bütün resmî işlerde ve kurumlarda, bütün eğitim kurumlarında, bütün basın yayın organlarında, bütün evlerde, bütün sokaklarda, bütün meydanlarda; her yerde dalgalanan tek ses bayrağımız olarak kalmalıdır. Türkçenin dışında başka bir dilin hâkimiyetine izin verilmemelidir.

Dilin 'gönül' anlamı esas alındığında bunun daha önemli olduğunu görüyoruz. Türk gençliğinin gönlü, kalbi, ruhu yabancı gönüllerin yani Amerika, Avrupa, Rus, Çin, Arap, Fars gibi yabancı dillerin, yabancı gönüllerin, kültürlerin işgali altında olmamalıdır. Türk gençliğinin ruhu ve beyni yabancı devletlerin kültür, sanat, felsefe, siyaset, eğlence emperyalizmi ile işgal altında olmamalıdır. Türk gençliğinin gönlü, kalbi bundan böyle Türk ruhuyla atmalıdır. Atasının vasiyetine ihanet eden, atasını bırakıp gâvur peşinde koşan iflah olmaz. Diyen güzel demiş: "Atasını bilmeyen, it peşinde gezer".

c. Aşırı Öztürkçecilik ve Güneş Dil Kuramı Tartışması:

Cumhuriyetimizin dil politikası aslında daha önce 1911 yılında Ömer Seyfettin ve arkadaşlarının başlattığı yeni lisan anlayışına dayanır. Yani dilimizdeki yabancı ekler, tamlamalar gibi dilbilgisi kuralları ve özellikleri, Türkçe karşılığı olan yabancı söz varlıkları atılacak, ancak Türkçemize yerleşmiş olan, halkın anladığı yabancı kelime ve terimler kalacaktı. İstanbul halkının konuştuğu gibi yazılacaktı. Bu tutum, anlaşılır halk diline dayalı dilde orta yolu esas alıyordu.

Bunun yanında dilimizdeki bütün yabancı söz varlıklarının tamamını atıp yüzde yüz Türkçe yapmak isteyen tasfiyecilerle; Arapça ve Farsça söz varlıklarının yoğun olduğu eski, ağır, ağdalı Osmanlı Türkçesine bağlı kalan fesahatçılar da vardı. Cumhuriyet döneminde Türkçemizi sadeleştirme çalışmaları bağlamında tasfiyeciliğin devamı olmak üzere özleştirmecilik hareketi de görülür. Bunlar dilimizi yüzde yüz Türkçeleştirmek için daha önce olmayan yeni kelimeler üretmeye başladılar. Hatta öyle ki Türkçemiz bu tür kelimelerle anlaşılabilir, yapay bir dil durumuna düştü. Oldukça aşırıya kaçan bu uydurmacılık hareketinden bir süre sonra Atatürk de rahatsız oldu.

Aşırı özleştirmecilik işi, Türkçemizi anlaşılabilir hâle getirmişti. Halkın tamamı tarafından bilinen, yerleşmiş kelimelerin de Türkçesini üretmek, anlaşmayı zorlaştırmıştı. Nitekim "nifak soktu" yerine "ayırğa soktu", "aciz kaldım" yerine "eksin kaldım", "cömert insandır" yerine "akı kişidir", "amir adaletli olmalıdır" yerine "buyurman tüzemen olmalıdır" karşılıkları üretilmişti. Kazım Dirik bir akşam Atatürk'ün huzurunda bu uydurma dille

konusunca Gazi yüzüne bakmış, gülümsemiş, “Birbirimizi anlamaz olduk” demiş. O gecedan itibaren özleştirmecilik Gazi için iflas etmişti (Emre, 1956, s. 35).

Güneş dil kuramı kısaca şudur. Bazı bilim adamları bütün dillerin bir kaynaktan çıktığını iddia etmişlerdi. Bu bağlamda Viyanalı dilbilimci Dr. Hermann F. Kırvergitsch, 47 sayfalık *Türk Dilindeki Bazı Ögelerin Psikolojisi* adlı bir tez yazar. Bunu Atatürk’e ulaştırır. Atatürk de “mühim görünüyor, dikkatle bakılsın” diye İbrahim Necmi Dilmen’e verir. Buna göre insan dış dünyayla, nesnelere sesler kanalıyla iletişim kurar.

İnsanlar önce güneşe bakıp ona isim vermiş, sonra onun ışığına, ısısına, hareketlerine göre diğer kelimeleri türetmiştir. Bütün diller, insanın güneş karşısındaki duygu ve düşüncelerinin ifadesinden çıkmıştır. Biz de ilk olarak ağ kelimesini ürettik. Bütün dünya dilleri bu kelimedenden doğmuştur. Buradan hareketle bütün kelimelerin kökeni Türkçe olarak açıklanmaya çalışıldı. Ancak bu kuramın bilimsel bir değeri olmadığı anlaşılınca 1937 yılından sonra terk edildi. Atatürk de bu kuramdan ve aşırı özleştirmecilikten vazgeçerek Türkçemizi kendi normal ve doğal gelişme seyrine bırakmış, dilimize dışardan müdahalelerin bir fayda vermeyeceğini anlamıştır. Ömer Seyfettin’in Yeni Lisan anlayışına geri dönmüş ve şöyle demiştir: “Kitap, kâtip, mektup benim, kalanları (yani ketebe, yektübü, lem yektüb, en yektüb gibi şekilleri) Arabındır. Kitaba bitik, kâtime bitikçi diyemezsiniz. Derseniz onlar yabancı olur. O gibi kelimeler Uygur sözlüğüne girer. Herkesin bildiği, söylediği, yazdığı kitap, kâtip, mektup Türkçedir” (Emre, 1956, s. 54).

Sanat Alanında:

Cumhuriyet döneminde sanatın her türüne büyük önem verildi. Zira sanat yoluyla duyguları eğitilmemiş insan topluluğu medenî bir millet hâline gelemmez. Atatürk sanatla ilgili olarak şunları söyler:

“Bir millet sanattan ve sanatkârdan mahrumsa tam bir hayata sahip olamaz. Böyle bir millet bir ayağı topal, bir kolu çolak, sakat ve hasta bir kimse gibidir. Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş olur.”

“Sanatkâr el öpmez; sanatkârın eli öpülür!”, “Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, Bakan olabilirsiniz; hatta Cumhurbaşkanı olabilirsiniz, fakat sanatkâr olamazsınız.”, “Güzel sanatlarda başarı; bütün inkılapların başarılı olduğunun en kesin delilidir. Bunda başarılı olmayan milletlere ne yazıktır. Onlar bütün başarılarına rağmen medeniyet alanında, yüksek insanlık sıfatıyla tanımaktan daima yoksun kalacaklardır.”

“İnsanlar olgunlaşmak için bazı şeylere muhtaçtır. Bir millet ki resim yapmaz, millet ki, heykel yapmaz, millet ki, tekniğin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur.”, “Sanatkâr, cemiyette uzun ve aşırı çalışma ve gayretlerden sonra anında ışığı ilk hisseden insandır”.

“Yüksek bir insan toplumu olan Türk Milletinin tarihi bir özelliği de güzel sanatları sevmek ve onunla yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, doğuştan gelen zekâsını, ilme bağlılığını, güzel sanatlar sevgisini ve milli birlik duygusunu devamlı olarak ve her türlü vasıta ve önlemlerle bağlayarak geliştirmek milli idelimizdir.”, “Milletimizin güzel sanatlara sevgisini her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek millî ülkümüzdür.”

Cumhuriyet döneminde sanat alanıyla ilgili olarak Maarif Vekâleti bünyesinde Sanayi-i Nefise Müdürlüğü kuruldu, Güzel Sanatlar Akademisi geliştirildi.

a. Müzik Alanında:

Bizim en eski zamanlarda, İslamiyet'ten önceki dönemlerde kendimize ait millî Türk müziğimiz, kendimize özgü kopuz (saz), çifte kaval, davul, boru, zil, pıpa, kithara (Türk kanunu) ve çevgan gibi çalgı aletlerimiz, Türk halk müziğimiz vardı. Din adamı olan şamanlar dinî müzik yapardı, davul çalarlardı. Cenaze törenlerinde davul eşliğinde sagu denilen ağıtlar söylenirdi. Tuğ takımı adında müzik toplulukları vardı. Kopuz adlı çalgısıyla çalıp söyleyen ozanlar oldukça fazlaydı. İslamî dönemimizde eskiden gelen Türk halk müziğimiz devam ederken ayrıca Klasik Türk müziği, Tasavvuf müziği, mevlid, ilahî gibi dinî müzik ve mehter müziği gibi müziklerimiz de ortaya çıktı. Saray konservatuvarı denebilecek Mızıkai Humayun vardı. Makam müziği yaygınlaştı. Müzik kuramıyla ilgili çalışmalar arttı. Cumhuriyet döneminde alaturka (Doğu), alafranga (Batı) ve millî müzik anlayışları vardı. Yeni Cumhuriyetimiz millî müziği esas aldı. Nitekim Atatürk, millî musiki konusunda şunları söyledi: "Birçok defa bu musikinin (Türk musikisinin) tam haysiyetini bulamıyoruz. İşte bu dinlediğimiz musiki hakiki bir Türk musikisidir ve hiç şüphesiz yüksek bir medeniyetin musikisidir. Bu musikiyi dünyanın anlaması lâzımdır. Onu bütün dünyaya anlatabilmek için, bizim milletçe bugünkü medeni dünyanın seviyesine yükselmemiz gerekir".

1 Kasım 1934 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, meclis kürsüsünden de şunları söyledi: "Arkadaşlar! Güzel sanatların hepsinde ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi biliyorum. Bu yapılmaktadır. Ancak bana kalırsa bunda çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk musikisidir. Bir ulusun yeni değişikliğine ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün dinletilmeğe yeltenilen musiki, yüz ağartacak değerde olmaktan uzaktır, bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusun ince duygularını düşüncelerini anlatan, yüksek deyişlerini, söyleyişlerini toplamak, onları genel musiki kurallarına göre işlemek gerekir, ancak Türk ulusal musikisi böyle yükselebilir, evrensel musikide yerini alabilir. Kültür işleri bakanlığının buna değerince önem vermesini, kanunun ona yardımcı olmasını dilerim".

"Bu yaklaşım biçimi Ziya Gökalp'in Türkçülük anlayışının müzik sahasındaki bir yansıması olarak görülmektedir: Buna göre, Osmanlı müziği yeknesak, üzücü, hatta hasta bir müziktir ve millî değildir. Osmanlı'nın yönetici sınıfını oluşturan dar bir kozmopolit zümre tarafından" ilgi görmüş, halka ulaşmamıştır. Gökalp'e göre millî müziğin tek bir kaynağı olabilir: Köylerimizde dinlenen "saf ve temiz halk müziği". Osmanlılar tarafından yüzlerce yıl ihmal edildiği için "ilkel" ve "ham" kalan bu müziğin değer kazanabilmesi için Batı tekniğiyle işlenmesi gerekir (Özgürel, 2021, s. 162-163).

Bu çerçevede Ziya Gökalp'in Millî Musiki anlayışına uygun olarak musiki inkılabı yapıldı. Doğu ve Batı müziğine karşı yeni modern bir millî musiki anlayışı benimsendi. Buna göre halk müziğimizin melodileri toplanıp Batı müziği usulünce armonize edilerek hem millî hem de modern bir müzik yapılmaya çalışıldı. Anadolu'nun her yerinden 20 000 civarında ezgi derlendi. Nisan 1924'te Ankara'da Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti oluşturuldu. Eylül 1924'te Ankara Musiki Muallim Mektebi açıldı. Cumhuriyetimizin kültürel temellerini atan ve Atatürk'ün de bu konuda kendisinden çokça yararlandığı Ziya Gökalp, 'Türkleşmek, İslamlaşmak, Garplılaşmak' formülüne göre batılılaşmayı öz, esas, kültür, ahlak, din gibi alanlarda değil de medeniyet, yöntem, metot, usul, teknik alanında kabul etmek şeklinde yorumlamıştı. Müzikte de Türk müziğinin batılı teknikle işlenmesi gerektiğine vurgu yapmıştı. Nitekim şöyle der: "Avrupa musikisi girmeden evvel memleketimizde iki tür musiki vardı. Bunlardan biri Farabi tarafından Bizans'tan alınan Doğu musikisi, diğeri ise eski Türk musikisinin devamı olan halk melodilerinden ibaret idi (...)"

Acaba bunlardan hangisi bizim için millîdir? Doğu musikisinin hem hasta olduğunu hem de millî olmadığını gördük. Halk musikisi millî kültürümüzün, batı musikisi de yeni

medeniyetimizin musikileri olduğu için her ikisi de bize yabancı değildir. O hâlde millî musikimiz memleketimizdeki halk musikisi ile batı musikisinin kaynaşmasından doğacaktır. Halk musikimiz bize birçok melodiler vermiştir. Bunları toplar ve batı musikisi usulüne göre armonize edersek hem millî ve hem de Avrupaî bir musikiye sahip oluruz” (Gökalp, 1972, s.131-133).

Ancak zamanın müzikçileri Gökalp’ı yanlış anladılar. Türk müziğini tamamen kaldırıp yerine bütünüyle Batı müziğini ikame edelim diye anladılar ve Atatürk’ü de yanlış yönlendirerek Türk müziğini yasaklattılar. 1925 yılında Maarif Vekâleti, İstanbul Belediyesine gönderdiği bir emirle Darüelhan’da doğu müziği öğretimini yasakladı.

1928 yılında Sarayburnu Gazinosunda Eyüp Musiki Mektebi öğrencilerinin konserinde Mısırlı bir sanatçıyı dinleyen Atatürk izlenimlerini duygu ve düşüncelerini şöyle aktardı:

Bilhassa sahneyi birinci olarak süsleyen Müniretül Mehdiye Hanım sanatkârlığında muvaffak oldu. Fakat benim Türk hissiyatı üzerinde gözlemim şudur ki, artık bu musiki, bu basit musiki, Türk’ün çok gelişmiş ruh ve hissini tatmine kâfi gelmez. Şimdi karşıda medenî dünyanın musikisi de işitildi. Bu ana kadar Doğu musikisi denilen terennümler karşısında kansız gibi görünen halk, derhal harekete ve faaliyete geçti. Hepsini oynuyorlar. Şen ve neşelidirler. Tabiatın icabını yapıyorlar. Bu pek tabiidir. Hakikaten Türk, fitraten şen, şatırdır. Eğer onun bu güzel huyu bir zaman için fark olunmamışsa, kendinin kusuru değildir. Kusurlu hareketlerin acı, felaketsiz neticeleri vardır. Bunun farkında olmamak, kabahattir. İşte Türk milleti bunun için gamlandı. Fakat artık millet hatalarını kanı ile tashih etmiştir; artık müsterihtir; artık Türk şendir; fitratında olduğu gibi. Artık Türk şendir, çünkü ona ilişkin tehlikeli olduğu tekrar ispat istemez, kanaatindedir. Bu kanaat aynı zamanda temennidir.

Bu doğrultuda Türk müziği 1 yıl, 10 ay, 4 gün radyolarda yayınlanmadı, bütün ülkede yasaklandı. 1926’da Türk müziği eğitime son verildi. Bu yanlış bir uygulamaydı. Nitekim milletimiz bütünüyle denilecek ölçüdeki bu yeni Batı müziğini benimsemedi. Çünkü Türk müziğinin ses yapısı farklıdır. Bir süre sonra işin yanlış olduğunu anlayan Atatürk’ün emriyle radyodan halk türküleri ve sazları çalınmaya başladı. 1943 yılında Türk müziği İstanbul Belediye Konservatuvarında yeniden başladı. 1976’da da bugünkü İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı ile eğitimde yer aldı.

Atatürk’ün amacı, Türk müziği düşmanlığı değil, tam tersine batılı anlamda modern müzik yöntem, usul, aletlerine bağlı kalarak kendi müziğimizi, millî ruhumuzu yansıtan Türk müziğimizi daha ileri, daha gelişmiş bir seviyeye çıkarmaktı. Bu doğrultuda Ankara’da Millî Musiki ve Temsil Akademisi kuruldu. Bu kurum 1940’ta Konservatuvar oldu. Bu arada Türk sanat müziğimiz de Bizans’tan alınma değil; Uygur, Özbek, Arap, Fars, Hint müziklerinin karışımından oluşan ve Türk ruhunu terennüm eden millileşmiş bir sentezdir.

b. Resim Alanında:

Biz Türkler, tarih sahnesine çıktığımız günden bu yana resim sanatıyla ilgilendik. İslam öncesi eski dönemlerimizde kayalara, halılara, kilimlere, kumaşlara, derilere, değişik işlemler, insan ve hayvan resimleri ve bazı semboller çizdik. İslamî dönem Türk tarihinde ise resim daha çok minyatür, hat, tezhib gibi geleneksel sanatlardan ibaretti. Arada Fatih Sultan Mehmed’in yabancı resamlara portresini yaptırması gibi istisnalar da vardı. Tanzimat’tan sonra kademeli olarak Batılı anlamda resim sanatı girmeye başladı. Cumhuriyetten önce 1883’te kurulan Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi vardı. Cumhuriyet döneminde 1923’ten itibaren ise grafik sanatlar hızla ilerledi ve yayıldı. Galatasaray Lisesinde modern resim sergileri açıldı. Elif Naci, Mahmut Renda, Ali Çelebi, Zeki Kocamemi gibi resamlardan oluşan bir grup ‘Yeni Resim Cemiyeti’ni kurdular. Paris ve Münih’e resim eğitimi için öğrenci gönderildi. Bunlar dönüştü ‘Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği’ adı altında bir araya geldiler ve ilk sergilerini 1928 yılında Ankara Etnografya Müzesinde açtılar. Ayrıca ‘D Grubu’ adıyla bir araya gelen

Elif Naci, Nurullah Berk, Zeki Faik İzer, Abidin Dino, Zühtü Müridoğlu, Cemal Tollu gibi ressamalar da modern resmin öncüleriydi.

Atatürk, Turancı bir Türk milliyetçisi olarak CHP milletvekili ressam Ratip Tahir Burak'a Millî Eğitim Bakanlığının girişine, Türklerin Ergenekon'dan çıkışını temsil eden bir resmi yaptırdı.

c. Heykeltiricilik Alanında:

Balbal denilen heykel biçimindeki mezar taşlarının ve diğer bazı heykel örneklerinin çokluğu, İslam öncesi Türk tarihinde heykeltiricilik sanatının oldukça geliştiğini gösterir. Selçuklu döneminde değişik yapılarda insan, koç, çift başlı kartal ve arslan heykel ve kabartmalarını görüyoruz. Osmanlı döneminde heykel put sayıldığından yoktu. Ancak Sultan Abdülaziz'in Fuller adlı bir kişiye kendi heykelini yaptırması gibi istisnalar olmuştur. 1883'te Sanayi-i Nefise Mektebi kuruldu. Cumhuriyetin başlarında İhsan Özsoy, Behzat, Mahir Tomruk ve Nejat Sirel'den oluşan 4 heykeltıraş vardı. Cumhuriyet rejimi bu konuya da önem verdi. Bu çerçevede 1925 yılında Ali Hadi Bara, Zühtü Müridoğlu, Nusret Suman Paris'e heykeltiricilik eğitimi için gönderildi. Bunlar yurda döndükten sonra Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Bölümünde hoca olarak çalıştılar.

Heykeltiricilik konusunda da Atatürk, İslam öncesi putçulukla günümüzdeki heykeltiriciliğin aynı şey olmadığını, heykel yapmanın puta tapmak anlamına gelmediğini, modern heykellerin atalarımızı hatırlatmaya vesile olan birer simge olduğunu 22 Ocak 1923 tarihinde Bursa'da bir sinema salonunda şöyle açıklar:

Anıtlardan bahseden arkadaşımızın maksadı heykel olsa gerektir. Dünyada medenî, ilerlemiş ve gelişmiş olmak isteyen herhangi bir millet mutlaka heykel yapacak ve heykeltıraş yetiştirecektir. Anıtların şuraya buraya tarihsel anı olarak dikilmesinin dine aykırı olduğunu iddia edenler, dinî hükümleri lâıkiyle araştırıp incelememiş olanlardır. Cenab-ı Peygamberin İslâm dinini tesisinden bu ana kadar bin üç yüz bu kadar sene geçmiştir. Hazret-i peygamberin ilahî emirleri tebliği esnasında muhataplarının kalp ve vicdanlarında putlar vardı. Bu insanları hak yola davet için evvelâ o taş parçalarını atmak ve bunları ceplerinden ve kalplerinden çıkarmak mecburiyetinde idi. İslam hakikatleri tamamiyle anlaşıldıktan ve ortaya çıkan vicdani kanaat kuvvetli olaylar ile de iyice pekiştikten sonra birtakım aydın insanların böyle taş parçalarına tapacağını farz ve zannetmek İslam dünyasını küçük düşürmek demektir. Aydın ve dindar olan milletimiz ilerlemenin sebeplerinden biri olan heykeltıraşlığı en yüksek derecede ilerletecek ve memleketimizin her köşesi atalarımızın ve bundan sonra yetişecek evlâtlarımızın hatıralarını güzel heykellerle dünyaya ilân edecektir. Bu işe çoktan başlanmıştır. İnsanlar gelişmiş olmak için bazı şeylere muhtaçtır. Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin icab ettirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur. Halbuki bizim milletimiz, gerçek nitelikleriyle medenî ve gelişmiş olmaya lâyıktır ve olacaktır (Ergün, 1982, s. 137).

Bu anlayış doğrultusunda Cumhuriyetin ilk heykeli olarak 3 Ekim 1926'da İstanbul Sarayburnu'nda Gazi Mustafa Kemal heykeli dikildi. 1937'de ayrıca Atatürk'ün emriyle Resim ve Heykel Müzesi açıldı.

ç. Tiyatro Alanında:

Cumhuriyetten önceki dönemlerde köy seyirlik oyunları, karagöz, meddah, orta oyunu, kukla, çengi gibi sözlü geleneğe dayalı ve daha çok güldürü amaçlı geleneksel Türk tiyatrosu vardı. Tanzimat'tan itibaren bizde batılı anlamda tiyatro görülür. Cumhuriyet döneminde bu kurum daha da geliştirildi. Cumhuriyetin, inkılapların halka yayılması, Türkçenin doğru telaffuzu ve kullanımı için tiyatro iyi bir araçtı. Hem eğiten hem eğlendiren hem millî bilinç aşıl原因an tiyatro oyunlarına ağırlık verildi. Atatürk bu sanata büyük önem verdi. Maarif Vekâleti bünyesinde tiyatroyla ilgili bir genel müdürlük kuruldu. İstanbul Konservatuvarında Tiyatro Meslek Okulu açıldı. Hem başka dillerden çeviri oyunlara yer verildi, hem de Türk sahne edebiyatı daha da gelişerek devam etti. Ankara'da bir büyük opera binası açıldı. Şehir

tiyatroları, özel tiyatrolar, çocuk tiyatroları kuruldu. Devlet tiyatroları yaygınlaştı. Üniversitelerde tiyatro bölümleri açıldı.

d. Mimarlık Alanında:

Mimarlık bizim kadim sanatlarımızdan biridir. Tarih boyunca kendimize özgü mimarî üsluplarımız olmuştur. Bu bağlamda Selçuklu ve Osmanlı dönemi Türk mimarlığı özgün bir değere sahiptir. Mimar Sinan gibi dev bir mimara sahibiz. Cumhuriyet döneminde Ziya Gökalp'ın geliştirdiği milliyetçilik akımına bağlı bir Millî Mimarî anlayışı benimsendi. Türk mimarlığında neo-klasik üslup geliştirildi, adeta bir rönesans bir millî mimarî yapıldı. Bu akımın önde gelen temsilcisi Mimar Kemalettin olmuştur. Bunun yanında Vedat Tek, A. Hikmet Koyunluoğlu, Emin Onat, Sedat Hakkı Eldem de sayılabilir. Bu bağlamda Cumhuriyetin ilk yıllarında millî kimliğe uygun olarak tren istasyonu, kışla, iskele, okul, han, misafirhane, postane gibi eserler ortaya kondu.

e. Edebiyat Alanında:

Cumhuriyet dönemimizde harf inkılâbıyla, Türkçemizin yalınlaştırılmasıyla, halk ağızlarından derleme ve tarihsel kaynaklardan tarama çalışmalarına dayalı olarak zenginleştirilmesiyle, ifade kabiliyetinin genişletilmesiyle, tercüme faaliyetlerinin artmasıyla, basın yayın imkânlarının artırılmasıyla, eğitim kurumlarının, bilim, kültür, sanat kurumlarının artırılması ve yaygınlaştırılmasıyla birlikte Türk edebiyatı tür, kalite ve sayı bakımından oldukça gelişmiştir.

Cumhuriyet dönemimizde etkili olan Memleket Edebiyatı akımıyla birlikte Türk edebiyatı, İstanbul'dan Anadolu'ya yönelmiş, yüzyıllarca ihmal edilen Anadolu Türklüğü, coğrafyası, kültürü, tarihi, maddi ve manevi değerleri işlenmiştir. Hem millî edebiyatımız gelişmiş hem İslami hem evrensel edebiyat; hatta bize yabancı ideolojik edebiyatlar da gelişme imkânı bulmuştur.

Atatürk, 4000 civarında kitap okumuş, bunların çoğunun sayfa kenar boşluklarına not düşmüştür. Çankaya sofralarında bilim adamlarını, edebiyatçıları, gazetecileri toplamış onlarla sohbet etmiş, onlara değer vermiş, onlardan çok şey öğrenmiş, onlara çok şey öğretmiş; adeta Çankaya Köşkünü bir üniversite hâline getirmişti. Atatürk iyi bir edebiyatçıydı. Özellikle yazıları ve konuşmaları, onun büyük bir edebiyatçı olduğunun belgeleridir. Dili kullanışı, duygu ve düşüncelerini ifade edişi ve hitabeti, onun zengin bir edebiyat birikimine sahip olduğunu göstermektedir.

Atatürk askerlik, siyaset, ekonomi, kültür, bilim gibi alanlarda olduğu gibi edebiyat alanında da bize doğru hedefler göstermiş ufku geniş bir başbuğumuzdur. Dolayısıyla onun hayatını okumak, fikirlerini öğrenmek, uyarılarını dikkate almak, tavsiyelerine kulak tutmak demek, Türk'ün bu vatan topraklarında varlığının devam ve bekasına çok büyük katkı sağlamak demektir.

“Türk dili, Türk ulusunun yüreğidir, beynidir” (1933) diyen Atatürk, edebiyatın en temel aracı olan dile böylesine önemli iki değer yüklemektedir. Buna göre:

1. Türk dili Türk milletinin yüreğidir. Yani kalbinin, heyecanlarının, duygularının, bilincinin ifade alanıdır. Türkçemiz, bütün insanî ve millî duyguları zengin, zarif ve güzel bir kurgu ve üslupla ifadeye dönüştürmede çok etkili bir iletişim aracıdır.

2. Türk dili, Türk milletinin beynidir. Yani Türkçemiz aynı zamanda bilginin, aklın, felsefenin, ahlakî değerlerin de en güzel ifade alanıdır.

Dolayısıyla Türkçemiz hem duygunun hem aklın hem bilginin hem bilincin hem maddenin hem mananın en güzel ifade alanıdır. Türkçemiz, bütün bunları ifade etmeye en

elverişli zengin ve kıvrak dilimizdir. Atatürk'ün, zamanın Millî Eğitim Bakanı Saffet Arıkan'a söylediği şu söz, edebiyatın gayesinin ne olması gerektiğini açıkça ortaya koyar:

Edebiyat, büyük insanlık ideali yolunda uyarıcı, hedeflendirici ve yürütücü olmalıdır. Türk çocuğu edebiyat sayesinde milletinin yüceliğini, sağlam karakterli olduğunu öğrenecek, inkılaplara bu yoldan bağlanacak ve onu koruyacak, yine bu yoldan iyi bir hatip olarak yetişecek, milletini peşinden sürükleyecektir (Kocatürk, 2007, s. 265).

Atatürk burada edebiyata, edebiyatçıya şu görevleri yüklemektedir:

A. Büyük insanlık ideali yolunda;

1. Uyarıcı olacak: Edebiyatçı uyarıcı olmalıdır. Yani insanları yanlışlar, kötülükler, çirkinlikler, haksızlıklar, olumsuzluklar karşısında uyarıcı, bilinçlendirici olmalıdır. Edebiyatın ilgi alanı sadece bireysel konularla, aşkla meşkle, çiçekle böceklerle sınırlı değildir. Edebiyatçı bireysel konuları bile duygusal derinlikli felsefi ve toplumsal bir bağlam içinde ele almalı, toplumsal sorunlara yapıcı anlamda yer vermelidir. Edebiyatçılar, şairler, romancılar, hikâyeciler toplumun vicdanıdır. Bütün kötülük ve çirkinlikleri ilk sezen, farkına varan ve bunlara karşı insanları bilinçlendiren aydınlardır. Nitekim Mehmet Emin Yurdakul bir şiirinde:

Unutma ki şairleri haykırmayan bir millet,
Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir;

Diyerek edebiyatçıların uyarıcı işlevine gönderme yapmaktadır.

2. Hedeflendirici olacak: Edebiyatçı, içine doğduğu toplumu ilk olarak yanlışlar konusunda uyaracaktır. Bununla görevinin bittiğini düşünmeyecek; yani sadece tepkisel bir tavırla yetinmeyecektir. Hemen arkasından ikinci görevi hedeflendirmektir. Yani çözüm ortaya koyacak, çözüme yönlendirecektir. Yanlışla karşı doğruyu, çirkine karşı güzeli, kötüye karşı iyiyi ortaya koyacaktır. Milletimizin önüne olması gereken doğru değerleri koyacaktır. Ancak edebiyatçıların görevi, sistem kurucu peygamberler, bilim adamları, filozoflar, siyasetçiler, idarecilerin görevi gibi değildir. Edebiyatçı, bu saydığımız figürlerden farklı olarak doğrunun, iyinin, güzelin ne olduğunu hissettirir, duyurur, işaret eder, yönlendirir. İnsanların doğruyu, iyiyi ve güzeli bulmasında yönlendirici, teşvik edici, harekete getirici, heyecana getirici bir role sahiptir. Çünkü edebiyatçı, yanlış hissedenden bir öncü aydın vicdanı olduğu gibi; doğruyu da sezen ve farkına varan yol ve yön göstericidir.

3. Yürütücü olacak: Edebiyatçı, uyardığı topluma bir hedef de gösterdikten sonra köşesine çekilip oturmaz. Görevi bitmemiştir. Üçüncü aşamada hem gösterdiği hedefler doğrultusunda toplumu harekete, eyleme geçirecek, hem de soyut olarak söylediği doğru, iyi ve güzel olan değerleri bizzat kendi hayatında, toplum hayatında ve devlet mekanizması içinde uygulamaya koyacaktır. Zira söylediğini yaşamayan, söylediği sözler doğrultusunda bizzat eyleme geçmeyen edebiyatçının etki alanı oldukça sınırlıdır.

B. Türk çocuğu edebiyat sayesinde:

1. Milletinin yüceliğini öğrenecek: Ta Orhun Abideleri'nden bugüne kadar tarih boyunca ortaya konmuş bütün edebiyat eserlerimiz, masallarımız, destanlarımız, efsanelerimiz, hikâyelerimiz, şiirimiz, romanımız hepsi bizim Türk milleti olarak ne büyük işler başardığımızı, nice büyük kahramanlıklar gösterdiğimizi hikâye ederler. Hem askerî alanda hem sanat, edebiyat alanında hem kültür ve medeniyet alanlarında hem devlet ve millet yönetiminde hem insanlık değerleri üretmede ve yaşamada nice üstünlükler, yücelikler gösterdiğimizi anlatırlar. Bütün edebiyat eserlerimiz, bizim tarihsel maceramızın romanlarıdır. Biz aslında pek çok bakımdan tarihimizi edebî eserlerimiz kanalıyla öğreniriz. Türk edebiyatını okumak demek, Türk tarihini, kültürünü, siyasetini, ahlakını, medeniyetini öğrenmek demektir.

2. Sağlam karakterli olduğunu öğrenecektir: Türk çocukları Türk edebiyatını okudukça bu edebiyatta kendilerine yer verilen Türk tiplerinin ne kadar sağlam, doğru, düzgün, dürüst, ahlaklı, erdemli bir karaktere sahip olduğunu öğrenecek ve kendisi de bu konuda atalarını örnek alacaktır. Zira masallarımızdan destanlarımıza, romanlarımızdan hikâyelerimize kadar bütün edebiyat eserlerimizde sağlam karakterli Türk figürünün işlendiğini görmekteyiz. Dolayısıyla edebiyat aynı zamanda kişilik ve kimlik inşasında, ahlaki değerler ve erdemler telkininde oldukça yapıcı, etkili bir role sahiptir.

3. İnkılâplara bu yoldan bağlanacak ve onu koruyacaktır: Türk çocuğu Türk inkılâbına Türk edebiyatı sayesinde bağlanacaktır. Atatürk'ün ortaya koyduğu inkılâplar dikkatle incelenince bunların üç temel değere bağlı olduğu görülür: 1.Ferdî, İnsanî, 2.Millî, 3.İslamî. Mesela saltanatın kaldırılması, Cumhuriyetin ilanı, Halifeliğin kaldırılması, tarikatların kaldırılması, tekke ve zaviyelerin kapatılması, laikliğin kabulü gibi inkılâplar bazılarının zannettiği gibi İslam'a aykırı ya da İslam dışı değil; tam tersine İslami nitelikleri olan inkılâplardır. Ayrıca harf inkılâbı, Türk dili, Türk tarihi çalışmaları ve bu amaçla kurulan kurumlar, millî nitelikli inkılâplardır. Takvim, saat ve ölçülerde değişiklik, kadın haklarının tanınması, eğitim ve öğretim inkılâbı gibi inkılâplar da evrensel nitelikli insanî inkılâplardır.

Türk çocukları edebiyat sayesinde bu inkılâpların önemini, işlevini, değerini anlayacaklar ve edebiyatın gücüyle koruyacaklardır. Zira ferdî, insanî, millî ve İslamî nitelikli bu inkılâplar sevilmeden, heyecanı duyulmadan, önemi ve değeri hissedilmeden yani gönülden, kalpten benimsenmeden yaşanamaz ve korunamaz. Bu işi yapacak olanlar da Türk edebiyatçılarıdır. Türk inkılâplarının en etkili, en güzel, en çarpıcı bir üslup ve kurgu içinde romanı, hikâyesi, tiyatrosu, şiiri yapılmalıdır.

4. Edebiyat yoluyla iyi bir hatip olarak yetişecek, milletini peşinden sürükleyecektir: Türk çocukları Türk edebiyatını okuyarak, Türk dilinin bütün zenginliklerine, inceliklerine, derinliklerine, edebî sanatlarına, kıvraklığına, kültürüne, folkloruna vakıf olacaktır. Dolayısıyla ne kadar çok kitap okursa, Türkçenin adeta çiçek açmış şekilleri olan Türk edebiyatının en seçkin ürünlerini ne kadar çok okursa dilini o kadar zenginleştirecek, söz varlığı dağarcığı o kadar genişleyecek, duygu ve düşüncelerini o kadar iyi, güzel ve parlak ifade edebilecektir. Türkçesi ve edebiyat bilgisi ne kadar zengin olursa o kadar etkili, çarpıcı, vurucu konuşacak yani iyi hatip olacak ve Türk milletini insani, millî ve İslami hedefler doğrultusunda etkileyip sürükleyecektir.

Tarih Alanında:

Türk tarihi, Türk millî mirasının önemli bir boyutudur. Daha önceleri Türk tarihi ile ilgili bilgiler ya yetersiz ya eksik ya da yanlış tanıtılıyordu. Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda Osmanlı soyu Oğuz Hana dayandırılıyordu. Zamanla bu millî tarih anlayışı unutuldu ve Tanzimat'a kadar bunun yerine İslam tarihi esas alındı ve Türklerin tarihi, Türklerin Müslüman olması ile başlatıldı. Tanzimat'tan sonra ise Osmanlılık siyaseti gereğince Osmanlı Hanedanı tarihi esas alındı. Medreselerde İslam Tarihi, mekteplerde ise Osmanlı Tarihi okutuluyordu. Meşrutiyetten sonra özel kişi ve kurumlar tarafından en eski zamanlardan başlayarak bütün Türklük tarihi yani millî tarih üzerine çalışmalar artmaya başladı. Batılı oryantalistlerin yazdığı tarihler taraflı, yanlı, ideolojik ve Türk düşmanlığı yorumlarına dayalıydı. Eskiden Türklükte tarih bilinci fazla yoktu. Halbuki kalabalıkların şuurlu bir millet olabilmeleri için başka pek çok unsurun yanında aynı zamanda sağlam ve doğru bir tarih bilgisi ve bilincine de ihtiyaç vardır.

Cumhuriyetimizle birlikte bütün Türklük tarihi, resmî devlet politikası olarak ele alındı. En eski zamanlardan başlayarak günümüze kadar gelen Türk tarihi kesintisiz bir bütün olarak kabul edildi. Türk tarihini bütün aşamalarıyla araştırma ve incelemeye önem verildi. Türk tarihi doğru ve eksiksiz biçimde yeniden yazılmaya başladı. Nitekim Atatürk "Tarih yazmak, tarih

yapmak kadar önemlidir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat, insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.” Derken bunun önem ve değerini ortaya koydu. Tarih eğitimi Türk milletinin millî bilinç kazanması için çok önemli görüldü.

Türk milletinin özelliklerinden biri de ortak tarih birlikteliğine sahip olmasıdır. Millet, birdenbire ortaya çıkmaz. Uzun bir tarihî süreçte birlikte, ortak bir hayatı tecrübe ederek ve yaşayarak anlaşmış, kaynaşmış, dayanışma içinde bir millet hâline gelir. Bu bağlamda Türk milleti, dünyanın en eski; dolayısıyla da tarihi en uzun olan milletlerinden biridir. Yeni nesillerimize doğru ve millî Türk tarihi şuuru verilirse kaynaşmış, bir, beraber ve tek millet olmaları daha da perçinlenir. Ortak atalar, ortak tarihî maceralar, ortak tarihî kıvançlar, sevinçler, üzüntüler, zaferler, yenilgiler kültürü insanlarımızı birleştirir. Mehmet Akif’in de pek çok yapıtında yansımalarını gördüğümüz gibi: “Sanat ve ilim, insanlığın ortak üretimi olan evrensel değerlerdir; oysa kültür millîdir ve her milletin yaşayışını, zihniyetini ve geçmişini yansıtır. (...) Her millet kendisine hüviyet kazandıran bu değerleri korumalıdır.” (Özgürel, 2014, s. 143-151) Ortak tarih duygusu, Türk millet birliğinin temelidir.

“Evvelâ millete tarihini, asil bir millete mensup bulunduğunu, bütün medeniyetlerin anası olan ileri bir milletin çocukları olduğunu öğretmeliyiz.” (1930) diyen Atatürk, bu konuya çok önem vermiştir. Çocuklarımıza Türk tarihini bir ve bütün olarak, iyi ve sağlam bilgilerle, doğru ve etkili şekilde öğretmenin milletleşme sürecimizi tahkim edeceğini, güçlendireceğini anlamış ve bu doğrultuda önemli adımlar atmıştır.

Bu çerçevede Atatürk, genç Cumhuriyetimizin millî tarih görüşünü yansıtmak üzere doğru ve gerçek bilgilere dayalı, kendi bakış açımıza uygun, Türklerin dünya tarihi içindeki yerini doğru biçimde gösteren, parçalı değil bütün Türklük tarihine yer veren millî bir Türk tarihi yazılmasını istedi. Bu doğrultuda Türk Ocağı üyesi olan bazı tarihçiler tarafından yazılan *Türk Tarihinin Ana Hatları* adlı kitap, 1930 yılında ilk millî tarih kitabımız olarak basıldı. 1931 yılında da okullarda ders kitabı olarak okutulmak üzere 4 ciltlik *Tarih* kitabı yayınlandı.

Atatürk, Türk tarihi araştırmalarının doğru, bilimsel, geniş, ayrıntılı ve verimli bir şekilde yapılabilmesi için 15 Nisan 1931’de ‘Türk Tarihi Tedkik Cemiyeti’ (Türk Tarih Kurumu)ni kurdu. 2 Temmuz 1932’de I. Türk Tarih Kongresi toplandı. Bu çalışmalar kanalıyla Türk tarihinin en eski zamanlardan günümüze kadar geçirdiği bütün aşamaları, yaptığı bütün işleri araştırma, inceleme, yayma, öğretme çalışmaları başladı. Batılı oryantalist ve Osmanlı tarih tezlerine karşı Türk Tarih Tezi geliştirildi.

Atatürk’ün Türk Tarih Kurumu’nu kurma sebep ve amaçlarından biri de Türkiye Türklüğü ile Orta Asya Türklüğünün tarihlerini birleştirmektir. Emperyalist Haçlı Siyonist Batılı tarihçiler, yalan yanlış propagandalarıyla Türkleri yağmacı, talancı, zalim, barbar bir millet olarak göstermişlerdi. Ancak Atatürk’ün millî tarih çalışmaları, Türklerin kültür ve medeniyet üreten soylu bir millet olduğunu yerli ve yabancı araştırmacıların eserleriyle ortaya konmasına vesile oldu.

Ayrıca Atatürk, Türk tarihini araştırma ve inceleme çalışmalarına da bizzat katılmıştır. Şöyle der: “Ben fani bir insanım, bir gün öleceğim, büyüklüğüne ve üstün kabiliyetlerine inandığım Türk milletinin gerçek tarihinin yazılmasını sağlığımda görmek istiyorum. Onun için bu toplantılarda kendimden geçiyor, her şeyi unutuyor, sizi yoruyorum. Beni affedin” (1933).

Diğer yandan Türk tarihinin, sadece Türklerin Müslüman olmasıyla başlamadığı, daha eski zamanlara ait zengin bir Türk tarihi olduğu yani İslam öncesi, İslami dönem ve Cumhuriyet dönemi gibi tasnife göre bütünlüklü Türk tarihi olduğu ortaya kondu.

Batılı oryantalist tarihçilerin “Türkler barbardır, zalimdir, yağmacıdır” iftiralarına karşı Atatürk, net ve kesin olarak tepkisini ortaya koymuştur. Ona göre İslam öncesi Türk devletleri

de medenî idiler: “Milletimizin büyük kabiliyetleri tarihen ve mantıken sabittir. Milletimiz aleyhinde söylenenler bütünüyle iftiradır. Milletimizin zalim olduğu iddiası da sırf iftiradan, baştanbaşa yalandan ibarettir. Hiçbir millet, milletimizden daha çok yabancı unsurların inanç ve âdetlerine riayet etmemiştir. Türkler on beş asır evvel Asya'nın göbeğinde muazzam devletler teşkil etmiş ve insanlığın her türlü kabiliyetlerine belirti olmuş birer unsurdur. Sefirlerini Çin'e gönderen ve Bizans'ın sefirlerini kabul eden bir Türk devleti, ecdadımız olan Türk milletinin teşkil eylediği bir devlet idi.”

Türk çocuklarına millî tarih şuurunu vermek demek, Türk tarihini İslam öncesiyle, İslam sonrasıyla, Cumhuriyet dönemiyle, Selçuklusuyla, Osmanlısıyla, Cumhuriyetiyle bir bütün olarak öğretmek ve sevdirmek demektir. Tarihimizde her devletin ve yöneticinin hatası olabilir, ama tarih, iyisiyle kötüsüyle, doğrusu ile yanlışı ile bizim tarihimizdir. Biz tarihimizdeki hataları bir tarafa bırakır, onlardan ders çıkarır; iyilikleri, güzellikleri, faydalı olan tecrübe ve değerleri alır kullanırız.

Atatürk, parçalı değil; bütün Türklük tarihini esas alır. Türk tarihinin her dönemini önemser. Bazı kötü niyetliler Atatürkçülük perdesi arkasına sığınarak Selçuklu ve Osmanlı düşmanlığı yapmaktadırlar. Atatürk'ün bu konudaki görüşleri ise bellidir. Şöyle der:

Milletimiz... Büyük güçlükler içinde bir imparatorluk vücuda getirdi ve bu imparatorluğu altı yüz yıldan beri tam bir ululuk ve büyüklükle sürdürdü. Bunu başaran bir millet elbette yüksek siyasî ve idarî niteliklere sahiptir. Böyle bir durum yalnız kılıç gücüyle vücuda gelemezdi. (...) Bizim milletimiz derin bir maziye sahiptir. Bu düşünce bizi elbette altı yedi yüzyıllık Osmanlı Türklüğünden, Selçuklu Türklerine ve ondan evvel bu devirlerin her birine eşit olan Türk Devletlerine kavuşturur.

Atatürk'ün millî Türk tarihi üzerine yaptığı çalışmalar, onun ölümünden sonra İsmet İnönü ile birlikte azalmış, tavsamış, geri plana itilmiştir. Okullarda Türk tarihinden çok Batı tarihi öğretilmeye başlamış, ayrıca içimizde Türk tarihini bilerek çarpıtan pek çok yerli oryantalist türemiştir. Batının algı yönlendirme memuru gibi çalışan, Türk, Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığı yapan bu yerli oryantalistler, Türk tarihi algısında çok kötü rol oynamışlardır.

Bunlar yaptıkları televizyon programları, çıkardıkları dergiler, gazeteler, yayınladıkları kitaplar, ansiklopediler, üniversitelerde verdikleri dersler kanalıyla güya kendilerince her fırsatta kötüledikleri 'resmî tarih' dışında gerçek tarihi ortaya çıkardıklarını iddia etmektedirler. Aslında ise hem yanlış tarih bilgileri vermektedirler hem de bu yanlış bilgilerden hareketle, Türk ve Atatürk düşmanlığı yapmaktadırlar.

Atatürk, hem bunlar hakkında hem Türklerin kendi tarihlerini iyi bilmezlerse, okumazlarsa o zaman emperyalist Haçlı Siyonist odakların Türk tarihiyle ilgili yalanlarına, iftiralarına inanabilecekleri hakkında, bu mankurtaşmaya, kendi milletine ve tarihine düşmanlaşmaya karşı şöyle uyarıyor: “Milletin tarihini okumamış veya millî duygudan yoksun kalmış oldukları anlaşılabilir bazı şahıslar, yabancıların aleyhimize ileri sürdükleri suçlamaları reddetmedikten başka, vatanlarını kabahatli göstermekten çekinmiyorlar”.

O hâlde Atatürk'ün kurduğu Türk Tarih Kurumunun, Millî Eğitim Bakanlığının, basın yayın organlarının doğru millî Türk tarihi öğretimine önem vermeleri gerekiyor. Türk ve Atatürk düşmanlığına dayalı çukur tarih çalışmaları, Türk millet birliğini bölmeye, parçalamaya yöneliktir. Buna izin verilemez.

Her milletin tarihi bir bütündür. Hiçbir millet, kendi tarihini eksik, parçalı, kesintili öğrenmez. Doğrusu ile yanlışı ile, iyisiyle kötüsüyle her millet, kendi geçmişini, atalarını merak eder ve elemesiz, ayıklamasız olarak bilmek ister. Bu bağlamda Türk tarihi, maalesef talihsizliğe maruz kalmıştır.

Mesela Osmanlı dönemi tarihçiliğinde Türk tarihi, Türklerin Müslüman olmasıyla başlatılmış, İslam öncesi Türk tarihi üzerinde hemen hemen hiç durulmamış, yazılmamış ve öğretilmemiş. İslam adına takınılan bu tutum, haddi zatında İslam'a da aykırıdır. Zira *Kur'an*'da Müslüman olmayan eski kavimlerin, kâfirlerin, Allah'a isyan etmişlerin, Firavunların, Nemrutların ve başkalarının hayatı da ibret için anlatılıyor.

Tarih, esas itibariyle ibret alınması gereken, olmuş geçmiş bir eski zaman sürecidir. İbret ve ders de daha çok olumsuz, kötü ve çirkin olan üzerinden alınır. *Kur'an*'da eski zaman hikâyelerine yani tarihe bol bol yer verilir. Genellikle de bir tarafta peygamberler, diğer tarafta onlarla ve tabii dolayısıyla ilahî mesajla mücadele eden kâfirlerin hayatı, kişilikleri, düşünceleri üzerinde durulur.

O hâlde Osmanlı dönemi Türk tarihçiliği bu anlamda yanlış bir tutum izlemiştir. Bütün Türklük tarihi Tanzimat'tan sonra ciddi manada gündeme gelmeye başladı. Biz Türklerin, nasıl bir hâlden gelip Müslüman olduğumuzu bilmemiz en doğal hakkımız. Bugün de maalesef bazı kişiler, İslam öncesi Türk tarihini bilmek istemezler ya da toptan reddiyeci bir tavırla görmezlikten gelirler, ya da aşağılarlar. Halbuki İslam öncesi Türk tarihinden de işimize yarayan çok yüksek değerler vardır.

Doğru olan tarihin bölünmeden, kesintiye uğratılmadan bir bütün olarak bilinmesidir. Zira bilgi ve değer üreten yöntemlerden biri de mukayeselerdir. İslam öncesi Türk tarihini de İslam sonrası Türk tarihini de bileceğiz ki mukayese ile değer, bilgi ve bilinç üretebilelim.

Biz batılı devletlerin sömürgesi olan bir devlet değiliz. Batılılar küsmesin, gücenmesin, rahatsız olmasın, kırılmasın diye Haçlı Batı emperyalizmine karşı verdiğimiz mücadele tarihini olabildiğince yok sayarak, sulandırarak, hümanistleştirerek vermeye çalışmak, kuşa çevrilmiş bir tarih öğretmek doğru değildir. Özellikle İslam taraftarı görünen bazı kesimler, Türklerin sadece Selçuklu ve en çok da Osmanlı dönemlerini esas alıyorlar. Tarihimizin aşağı yukarı 10. yüzyıldan 1923 yılına kadarki sürecini temel alıyorlar. 10. Yüzyıldan önceki Türk tarihi ile 1923 sonrası süreci ya yok sayıyorlar ya ağır eleştirilerle yargılıyorlar. Bu tutum sakattır.

Öte taraftan İslam'ı benimsememiş ya da reddetmiş veya İslam düşmanlığını dünya görüşünün merkezine yerleştirmiş bazı kesimler, Selçuklu ve Osmanlı dönemi Türk tarihini önemsemiyorlar, yok sayıyorlar ya da reddediyorlar. Bu kesimler, İslam öncesi Türk tarihi ile 1923 sonrası süreci asıl Türk tarihi olarak görüyorlar. Yani İslamsız Türklük algısı, daha baskın. Bu tutum da çok sakattır.

Bazı kesimler de 1923 sonrası Cumhuriyet sürecini, büyük Atatürk'ü ve Cumhuriyet tarihini çarpıtarak, bağlamından kopararak, tamamen batıcı ve dini reddeden bir laiklik anlayışına bağlı olarak algılama eğilimindedirler. Bunlar da Türk tarihini 1923 yılından itibaren başlatırken, aynı zamanda İslam'dan tamamen soyutlanmış batıcı ve dinsiz bir Türk tarihi üretme eğilimindedirler. Türkün Başbuğu büyük lider Atatürk'ü dinsiz laiklik ve batıcı eğilimlerine alet ediyorlar. Atatürk dinsiz değildi. Laiklik de din düşmanlığı demek değildir. Atatürk Müslüman Türk başçısıydı.

Dışarıdan batılı bazı oryantalist tarihçiler, içerden onların tercümecisi ve sözcüsü olan yerli oryantalist Türk tarihi yazıcıları, Türk tarihine genellikle olumsuz bir bakış açısıyla yaklaşıyorlar. Kötü niyetli oryantalist tarihçiler, 'barbar Türk' imgesine bağlı bir Türk tarihi kurguluyorlar. Bunlara göre Türkler yakıp yıkan, katleden, zalim, merhametsiz, acımasız, kültür ve medeniyet üretmeyen; ama mevcut kültür ve medeniyet birikimlerini yok eden barbar bir topluluktur.

Bunlar İslam öncesi Türk tarihini ilkel, yağmacı, talancı bir topluluk olarak algımlarken, İslam sonrası Türklüğü de yine aynı şekilde kılıçla Hristiyan kesen bir topluluk olarak algılama

eğilimindedirler. Bu tarihçiler için Türk tarihi, savaş ve kılıçtan ibarettir. Ürettiği dev insanlık medeniyetini ya görmezlikten gelirler ya da itibarsızlaştırmaya çalışırlar.

Yerli oryantalistler de sanat bağlamında yaptıkları filmlerde ve yazdıkları romanlarda gerçek bir Türk tarihi değil de sulandırılmış, cinselliğe ya da kılıcından kan damlayan gaddarlığa dayalı bir ucube tarih sunarlar. Bunu da kurguya sığınarak meşrulaştırmaya çalışırlar. Neticede zihinlerde çarpık bir Türk tarihi algısı yerleşmiş olur.

Folklorik tarih anlayışına sahip bir kısım tarihçiler de İslamsız bir Türklük imgesi ortaya koymak için Türklerin İslam dışı gelenek görenek, âdet, halk edebiyatı, folklor birikimlerini esas alırlar. İslam dışı bir geleneksel halk kültür ve edebiyatını öne çıkarırlar. Aristokrat tarih anlayışına sahip bazı kesimler de Türk halk kültürlerini ilkel olmakla suçlayarak, bu birikimi reddederek, tamamen saray merkezli yüksek zümre kültürü ve yaşantısını öne çıkarırlar. Bu da eksik bir tarih algısıdır.

Hamasî tarih algısına sahip bazı kesimler, milliyetçiliği eksik ve yanlış anlayarak Türk tarihinin münhasıran ihtişamlı dönemlerini, savaşlarda elde ettikleri zaferleri, büyük komutanları ve kahramanları merkeze olarak bir tarih algısı üretirler. Bu da eksik bir tarih anlayışıdır.

Bunların karşısında doğru tarih anlayışı şudur: Türk tarihi bir bütündür, parçalanmaz. İslam öncesi Türk tarihini bilmek öğrenmek demek, Şamanist olmak, Maniheizt olmak, Gök Tanrı dinine inanmak demek değildir. O dönemden kalan millî secilerimizin faydalı olanlarını öğrenip günümüze uyarlamak demektir. Türk tarihi sadece iyi, güzel, olumlu, muhteşem değer ve özelliklerden ibaret değildir. Tarihimiz, olumlu olumsuz, iyi kötü bütün değerleriyle bizimdir. Tarihe sadece iftihar etmek, övünmek için değil, aynı zamanda yapılan hataları görüp ders çıkarmak için de bakılır. Bana göre tarihimizi yaptığımız hataları tekrar etmemek adına ibret ve ders alınacak bir süreç olarak değerlendirmek, daha gereklidir. Türk tarihi bugün bizim için güç kullanan iradeli kahramanları ve değer üreten maneviyat önderleriyle daha bir önemlidir. Marş söyleyen tarih bizim olduğu kadar, ağıt yakan tarih de bizimdir.

a. Atatürk'ün Tarih Tezi:

Atatürk, daha geniş ve daha eskiliğe dayalı bütün Türklük tarihini esas aldı. Atatürk'ün tarih tezi, Batı merkezli oryantalist tarih yazımına bir tepkidir. Batılı oryantalist tarihçiler, Türkleri kültür ve medeniyet üretmemiş, yağmacı, istilacı, barbar bir topluluk olarak gösteriyordu. Atatürk ise kurduğu Türk Tarih Kurumu'yla, yaptırdığı tarih kongreleriyle, yayınlattığı lise tarih kitaplarıyla Türklerin tarihlerinin hem çok eski ve uzun hem coğrafi alan itibarıyla geniş, hem de tarih boyunca dünya medeniyetine çok büyük katkılar sağlamış olduğunu ispatlamaya ve ortaya koymaya çalıştı.

Ata, tarihin derinlikleri içinde Türk milletinin köklerini arıyordu. Ayrıca o, 'ümme tarihini' yerine, 'millet tarihi' peşindeydi. Zira Osmanlıda ümme tarihi esastı. Tarih genelde İslam'la, özelde ise Türklerin Müslüman oluşuyla başlıyordu. Halbuki Türk tarihi çok daha eskiydi. Hem İslam öncesi Türk tarihini araştırmak, öğrenmek İslam'a da aykırı değildi. Zira *Kur'an*'da İslam öncesi Firavun medeniyeti gibi kâfir ve müşrik kavimlerin tarihi de anlatılıyordu. Dolayısıyla İslam öncesi Türklerin tarihini araştırıp öğrenmek ve öğretmek günah değildi. Atatürk, 1930-1937 yılları arasında "Türk Tarih Tezi"ni geliştirdi. Atatürk'e göre Türkler, Batılı oryantalist tarihçilerin söylediği gibi barbar ve yağmacı bir millet değil, kültür ve medeniyet üreten, dünya medeniyetine katkıları olan medenî bir millettir.

b. Dünya Medeniyetlerinin Kaynağı Meselesi:

Oryantalist Batı, kendine göre tamamen öznel nitelikte bir uygarlık tarihi tasnifi yapmıştı. Buna göre birbirini izleyen 4 uygarlık vardı. Bunlar: 1. Eski Mısır ve Mezopotamya uygarlıkları, 2. Klasik Yunan Çağı uygarlığı, 3. Orta Çağ İslâm Çağı uygarlığı, 4. Batı Avrupa uygarlığıdır. Bu tasnifte Orta Asya Türk uygarlığı yok. İşte Atatürk buna tepki olarak tarih araştırmalarını evrensel planda ve nesnel ölçütlere göre yürüttü. Bu bağlamda arkeoloji, antropoloji ve etnoloji verilerini esas aldı.

Bu araştırmalara göre Orta Asya'da Türkler çok eski zamanlarda uygarlıklar ürettiler, bu uygarlıklar göçlerle Mezopotamya'ya, Anadolu'ya, Mısır'a ve Avrupa'ya yayılmıştır. Yani dünya uygarlığının kaynağı aslında Türklerdir. Biz Türkler medeniyetsiz göçebeler değiliz. Türkler, Orta Asya'da ilk dünya medeniyetini kurdular. Orta Asya ilk medeniyet coğrafyasıdır. Orta Asya'da yaşanan iklim değişikliği sonucu kuraklığın artmasıyla biz 7 bin yıl önce Anadolu'ya geldik ve burayı yurt edindik. Anadolu'daki Eti, Mezopotamya'daki Sümer, Mısır ve Avrupa uygarlıklarının kaynağı Türklerdir.

c. Anadolu'nun Sahipliği Meselesi:

Oryantalist Batının tarih yazımında tamamen emperyalist maksatlı öznel bir yaklaşım da Türklerin Anadolu'ya ilk defa 1071'de geldiği, bundan önce Anadolu'nun sakinlerinin Türklerin dışında başkaları olduğu saçmalığı idi. Amaçları Anadolu'nun eski sahiplerinin Yunanlılar ve Ermeniler gibi kavimlerin olduğu, Türklerin ise burada işgalci ve Orta Asya'ya geri gönderilmesi gereken ve istenmeyen misafirler olduğu propagandasını yaymak idi.

İşte Atatürk buna da tepki koydu. Buna göre biz Türkler Anadolu'ya ilk defa 1071'de gelmedik. Çok zaman öncesinden itibaren biz Anadolu'nun asıl sahipleri idik. Nitekim bugün gelişen araştırmalar bunu desteklemektedir. Zira Orta Asya'daki arkeolojik verilerle Anadolu uygarlığı arasında çok büyük benzerlikler var. Biz çok çok zaman önceleri Orta Asya'da tarımda, hayvancılıkta ve madencilikte çok ileri bir uygarlık ortaya koymuştuk. Anadolu'da ilk uygarlığı Orta Asya'dan gelen Etiler kurdu. Böylece Anadolu'nun sahipliği meselesi halledilmiş oldu. Sümerbank ve Etibank isimlerinin verilmiş amacı da buna yöneliktir.

Bazı yer isimlerinin Yunanca değil Etice olduğu açıklanmıştır. Mesela Konya adı, Yunanca Iconium'dan değil de Etice Kuvanna'dan gelir. İzmir Smyrna değil, Etice olan İşmirigga'dan gelir. Güney Mezopotamya'da M.Ö. 4. binyıldan itibaren Sümerler Sümerce diye bir dil konuşmuşlar ve yazıya geçirmişler. Yazıyı bulan da Sümerlerdir. Sümerce heceli bir dildir ve Türkçeye benzer. Sümerceye ait 200 civarındaki kelime Türkçedir.

Milliyetçi Dış Politika Alanında:

Osmanlı Devleti'nin özellikle son dönemlerinde bağımsız bir dış politikası yoktu. Avrupa devletleri, üzerine çullandıkları Osmanlı Devleti'nin içişlerine karışıyorlar, istedikleri politikayı uyguluyorlardı. Dış müdahaleler çok fazlaydı. Osmanlı Devleti'nden ticari ve siyasi ayrıcalıklar aldıkları yetmiyormuş gibi toprak talebinde de bulunuyorlardı. En nihayetinde 30 Ekim 1918 Mondros mütarekesinden sonra bizzat askerleriyle gelip ülkemizi işgal ettiler. Verdiğimiz kutlu bir Millî Mücadeleden sonra vatanımızı düşmandan temizledik ve kurduğumuz Türkiye Cumhuriyeti Devletimiz, tam bağımsızlık, kayıtsız şartsız millî egemenlik üzerine inşa edildi. Başka ülkelerin toprak bütünlüğümüze, millî sınırlarımıza, kendi millî egemenlik haklarımıza, içişlerimize müdahale etmelerine, Türk milleti birliğini etnik ve mezhep planında bölüp parçalama çalışmalarına izin vermemek, dış politikamızın esası oldu. Başka milletler, devletler ve uluslararası kuruluşlarla olan münasebetlerimiz barışçı siyasete ve daima milliyetçilik ilkesine bağlı olarak gelişti. Başka milletler karşısında Türk milletinin haklarını koruyan bir politika benimsenirken iyi komşuluk ilkesine de uyulmuştur. Millî dış

politikamızda “yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesine bağlı olarak, hem başka milletlere saldırmamak, düşmanca davranmamak, hem de dışarıdan gelecek her türlü tehdit ve tehlikeye karşı milletimizi, devletimizi ve vatanımızı korumak ve başka devletlerin iç işlerimize karışmasına izin vermemek esas alınmıştır.

Atatürk, 28 Ocak 1920’de son Osmanlı Meclisinde kabul edilen Misak-ı Millî sınırları içinde kalan vatan topraklarının çok büyük bir bölümünü, bugünkü mevcut sınırlarımızı Lozan’da tescillemişti. Bir kısmını ise o günkü şartlar gereğince kurtaramamıştı. Misak-ı Milliye dahil olup da hâlâ mevcut sınırlarımız dışında kalan topraklarımızı da yeri ve zamanı gelince, şartlar ve ortam hazır olunca kazanmayı millî dış politikamızın temeli yapmış ve bunun için çalışmıştır. Ayrıca “Misak-ı Millînin kesin bir sınırı yoktur. Misak-ı Millî gerçek Türk menfaatleri neredeyse oradadır” (Turan, 1998, s. 54).

Atatürk her şeyden evvel Balkan ülkelerinin ve Arap devletlerinin kendi aralarında birleşip Türkiye’ye karşı düşmanca bir konuma gelmelerini önleyici tedbirler aldı. Bu bağlamda Balkan ve Sadabad Paktı önemlidir. Komşumuz Suriye Fransa’nın, Irak ise İngiltere’nin kontrolünde idi. Atatürk, Fransa ve İngiltere’nin bize dönük düşmanca yaklaşımlarını engellemek için 17 Aralık 1925’te Rusya ile Türk-Sovyet Dostluk ve Tarafsızlık Anlaşmasını imzaladı. Bu anlaşma, Atatürk’ün Rusçu olduğunu göstermez. Bu bir denge politikası idi.

Türkiye, barışçı amaçlarla milletlerarası bir kurum olarak kurulan Milletler Cemiyeti (Birleşmiş Milletler)’ne ilk davetli üye olarak 18 Temmuz 1932’de kaydoldu. Atatürk, millî dış siyaset ilkesine bağlı kalarak, bağımsızlığımızı yok edecek bizi sömürge ve köle edecek şekilde büyük devletlerle kayıtsız şartsız ittifak anlaşmalarına yanaşmadı. Zira ayıyla aynı çuvala girilmez.

a. Balkan Paktı:

Atatürk hem Batı hem de Doğu sınır güvenliğimiz için iki önemli anlaşma yaptı. Bunlardan biri Batı sınır güvenliğimiz için Balkan Paktıdır. Balkanlar Osmanlı Devleti’nin elinden alındıktan sonra küçük küçük devletçiklere bölündü. İtalya, Almanya, İngiltere ve Rusya Balkanları ele geçirme peşindeydi. 1933 yılında Faşist İtalya’nın, Nazi Almanya’sının ve Komünist Rusya’nın güçlenmesi Balkan ülkeleri üzerinde bir tehdit unsuruydu. Bizim için de tehdit olabilecek bu duruma engel olmak için 9 Şubat 1934 tarihinde Atina’da Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan ve Romanya arasında dostluk ve dayanışma Balkan paktı imzalandı. Bir önsöz ve üç maddelik bir anlaşmayla bu ülkeler birbirlerine karşı sınır güvenliklerini güvence altına aldıklarını belirttiler. Ayrıca taraf ülkeler birbirlerine önceden haber vermeden bir askerî harekete kalkışmayacaklarının da güvencesini verdiler. Ancak bu pakt 1940 yılında dağıldı.

b. Sadabad Paktı:

Atatürk, Doğu ve güney sınırlarımızın güvenliğini sağlamak için de bir anlaşmayla güvenlik çemberi oluşturdu. Bu çerçevede 8 Temmuz 1937 tarihinde Tahran’da Sadabad Sarayı’nda İran, Irak, Afganistan ve Türkiye arasında Sadabad Paktı imzalandı. Bu anlaşmaya göre taraf ülkeler birbirlerinin iç işlerine karışmayacaklar, birbirlerinin sınırlarına saygılı olacaklar, sınır ihlalleri olmayacak, ortak konularda birbirlerine danışarak hareket edecekler, birbirlerine saldırmayacaklar, sınır boylarında yaşayan etnik ve dinî toplulukları birbirlerine karşı kışkırtmayacaklar, birbirlerinin rejimine saygı duyacaklar, aralarındaki anlaşmazlıkları görüşme ve barış yoluyla halledeceklerdi. Ancak İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra bölge üzerindeki Amerika ve İngiltere’nin emperyalist etki ve baskısı sebebiyle bu anlaşma bugün fiilen geçersiz hâle gelmiştir.

c. Turan Türk Birliği:

Atatürk'ün dış politikasının önemli bir boyutu da dünyadaki bütün Türk devlet ve topluluklarının, bütün Türk boylarının birleşmesiydi. Bu çerçevede Atatürk önce bütün Türk boylarının lehçelerinin, tarih ve kültürlerinin araştırılıp incelenmesini yani kültürel temellerin atılmasını sağlayıcı çalışmalar yaptı. Atatürk'ün kızılması Turan Türk Birliği idi. Onun döneminde Sovyetler Birliği ile olan siyasi, diplomatik münasebetleri sebebiyle bu fikrini dünya kamuoyuna resmen ilan edemedi; hatta Turancılığa karşıymış gibi bir görüntü vermek zorunda kalmıştı. Ama yakın çevresine daima Türk birliğini telkin etti.

Atatürk, Dünya kamuoyuna dönük olarak verdiği beyanatlarda söylem planında Turancılığa karşı olduğunu belirtir. Bunun sebebi de Sovyetler Birliği ile arasını bozmamaktır. Zira 16 Mart 1921'de Rusya ile Moskova'da bir barış antlaşması imzalandı. Buna göre her iki devlet birbirini resmen kabul edecek, her iki taraf da kendi toprakları üzerinde diğer tarafın rejimini yıkmaya dönük örgütlenmelere izin vermeyecektir. Buna göre o zaman Sovyetler Birliği Devleti'nin toprakları kabul edilen Türkistan'a dönük Turancı bir politikayı açık olarak ve resmî planda elbette uygulayamazdı. Bu, o zamanın politik ortamının ve durumunun bir gereği idi.

Mesela 1 Aralık 1921'de Mecliste yaptığı konuşmada şöyle dedi: "Panturanizm yapmadık. Yaparız, yapıyoruz dedik, yapacağız dedik ve yine düşmanlarımız 'öldürelim' dediler. Böylece düşmanlarımızın sayısını ve üzerimize baskılarını artırmaktan ise doğal, meşru, yasal, legal sınıra dönelim. Haddimizi bilelim".

Ancak Atatürk eylem planında, geri planda Turan projesine uygun işler yaptı. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde ve başka yerlerde yaşayan Türk kardeşlerimizin dillerini, kültürlerini, tarihlerini inceleme ve araştırma çalışmalarını teşvik etti. Afganistan Türkleriyle ilgilendi, onlara destek oldu. Azerbaycan'la yakın ilişkileri oldu. İran'la temasları oldu. İran Şahı Rıza Pehlevi ve Afganistan Şahı Emanullah Han'la sıkı ilişkilerinin sebebi, Orta Asya Türk dünyasına bu ülkeler kanalıyla ulaşmaktır.

Ayrıca mesela Türk Tarih Kurumunun hazırladığı 1932 tarihli Lise *Tarih* kitabında Türklüğün sınırları şöyle belirtilir: "Baykal Gölü havalisinden başlayarak Altaylar ve Orta Asya'dan itibaren, Hazar Denizi ve Karadeniz havzalarıyla Ege Denizi ve Tuna boylarına kadar olan geniş sahalar, binlerce ve binlerce seneden beri genel olarak beyaz olan Türklerle meskundur."

Atatürk, Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu kanalıyla Turanın uzak coğrafyalarındaki Türk boylarının dillerini, kültürlerini, tarihlerini araştırmaya ağırlık verdi. Bütün Türklük tarihi üzerinde durdu. Ama onun mekân değiştirmesinden sonra İsmet İnönü ile birlikte CHP'ye musallat olan Batıcı, Yunancı, Latinci, Amerikancı, Avrupalı zihniyet, Atatürk'ün Turan Türk Birliği fikrini görmezden geldiler, unutturdular, sümen altı ettiler.

Muallim Nâcî'nin "Bir hakikat kalmasın âlemde Allahım nihân!" sözü gereğince Atatürk'ün Turancılıkla ilgili yaklaşımını içeren bir anıyı aktarıyorum:

1933 yılının 29 Ekim gecesi, Cumhuriyet'in 10.yılı'nın kutlaması yapılır. Atatürk ve arkadaşları Ziraat Bankası'nın balo salonunda iken Zeki isimli 25 yaşlarında bir doktor Atatürk'e şu soruyu sorar:

-Gazi paşam! Saltanatı kaldırdık, hilafeti meclisin manevi şahsiyetinin içine aldık; bunlar yapılan kadar bir milletin ideali olabilirler. Fakat, yapıldıktan sonra yeni bir düzen kurulur ve işler. Onun iyi işlemesi, kötü işlemesi ideal değildir, iyi işlemesini sağlamaya mecburuz! Yaptığımız öteki devrimler de yapıldıkları an ideal olmaktan çıkar. Artık ideallerimiz, yaşadığımız gerçekler haline dönüşmüştür. İyi ya da kötü sonuç vermesi bizim sorumluluğumuzun sonuçlarını belirler. Ama bir de milletlerin babadan oğula sıçrayan uzun vadeli idealleri vardır. Siz bize böyle bir ideal aşlamadınız! Yahut benim bundan haberim yok! Bunu bize açıklar mısınız Gazi hazretleri?

Atatürk bu soruya şöyle cevap verir:

-Bunlar vicdanımıza yazılmış gerçeklerdir; konuşulmaz, yaşanır! Elbet bu milletin bir ülküsü olacaktır ama bu ülküler, devlet tarafından açıklanmaz; millet tarafından yaşanır! Nasıl bakarken gözlerimizi görmüyor, onunla her şeyi görüyorsak, ülkü de onun gibi, farkında olmadan vicdanlarımızda yaşar ve her şeyi ona göre yaparız. Ben devlet başkanım! Sorumluklarım vardır! Bu sorumluluklarım altında konuşamam! Bu konuda genç arkadaşlarımla ayrıca konuşacağım.”

Sonra Atatürk, halkın Cumhuriyet Bayramı'nı tekrar kutlar ve Dr. Zeki'yi yanına alarak Genel Müdürün odasına çıkar. Atatürk'ün arkasında duvarda bir Türkiye haritası vardır. Karşısında oturan Dr. Zeki'ye:

-Benim arkamdaki haritayı görüyor musun? Dedi.

-Evet pašam.

-O haritada Türkiye'nin üstüne abanmış bir blok var, onu da görüyor musun?

-Evet, görüyorum Paşa Hazretleri.

-Hah. İşte o ağırlık benim omuzlarımda üstündedir. Omuzlarımda üstünde olduğu için, ben konuşamam!

Düşün bir kere. Osmanlı imparatorluğu ne oldu? Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ne oldu? Daha dün bunlar vardılar. Dünyaya hükmediyorlardı! Avrupa'yı ürküten Almanya'dan bugün ne kaldı? Demek hiçbir şey sür git değildir! Bugün ölümsüz gibi görünen nice güçlerden, ileride belki pek az bir şey kalacaktır. Devletler ve milletler, bu idrakin içinde olmalıydılar. Bugün Sovyet Rusya dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Devlet olarak bu dostluğa ihtiyacımız var!

Fakat yarın ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı İmparatorluğu gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan İmparatorluğu gibi parçalanabilir! Bugün elinde sınıksız tuttuğu milletler, avuçlarından sıyrılabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir! İşte o zaman Türkiye, ne yapacağını bilmelidir! Bizim bu dostumuzun yönetiminde dil bir, inanç bir, öz bir kardeşlerimiz vardır. Onları arkalamaya hazır olmalıyız!

'Hazır olmak' yalnız o günü susup beklemek değildir, 'hazırlanmak lazımdır.' Milletler, buna nasıl hazırlanırlar? Manevi köprülerini sağlam tutarak! Dil bir köprüdür, inanç bir köprüdür, tarih bir köprüdür! Bugün biz, bu toplumlardan dil bakımından, gelenek, görenek, tarih bakımından ayrılmış, çok uzağa düşmüşüz! Bizim bulunduğumuz yer mi doğru, onlarınki mi? Bunun hesabını yapmakta fayda yoktur! Onların bize yaklaşmasını bekleyemeyiz; bizim, onlara yaklaşmamız gerekli. Tarih bağı kurmamız lazım. Folklor bağı kurmamız lazım. Dil bağı kurmamız lazım.

Bunları kim yapacak? Elbette biz. Nasıl yapacağız? İşte görüyorsunuz, 'Dil Encümenleri', 'Tarih Encümenleri' kuruluyor. Dilimizi, onun diline yaklaştırmaya, tarihimizi ortak payda haline getirmeye çalışıyoruz. Böylece, birbirimizi daha kolay anlar hale geleceğiz. Bir sevgi parlayacak aramızda, tıpkı bir vücut gibi, kaderde ve mutlulukta birbirimizi duyacağız ve arayacağız. Ortak bir dil amaçladığımız gibi, ortak bir tarih öğretimimiz olması gerekli. Ortak bir mazimiz var, bu maziye, bilincimize taşımamız lazım. Bu sebeple okullarda okuttuğumuz tarihi Orta Asya'dan başlattık! Bizim çocuklarımız, orada yaşayanları bilmelidirler. Orada yaşayanlar da bizi bilmeli.

İşte bunu sağlamak için de 'Türkiyat Enstitüsü'nü kurduk. Kültürlerimizi bütünleştirmeye çalışıyoruz! Ama bunlar, açıktan yapılmaz! Adı konarak yapılacak işlerden değildir. Yanlış anlaşılabilir gibi, savaşa da sebep olabilir. Bunlar, devletlerin ve milletlerin derin düşünceleridir!

İşitiyorum: Benim dil ve tarih ile uğraştığımı gören kısa düşünceli bazı vatandaşlarımız; 'Paşanın işi yok! Dil ile tarih ile uğraşmaya başladı' diyorlarmış. Yağma yok! Benim işim başımdan aşkın. Ben bugün çağdaş bir Türkiye kurmaya ne kadar çalışıyorsam, yarının Türkiye'sinin temellerini atmaya da o kadar dikkat ediyorum. Bu yaptıklarımız, hiçbir millete düşmanlık değildir. Barıştan yanayız, barıştan yana kalacağız!

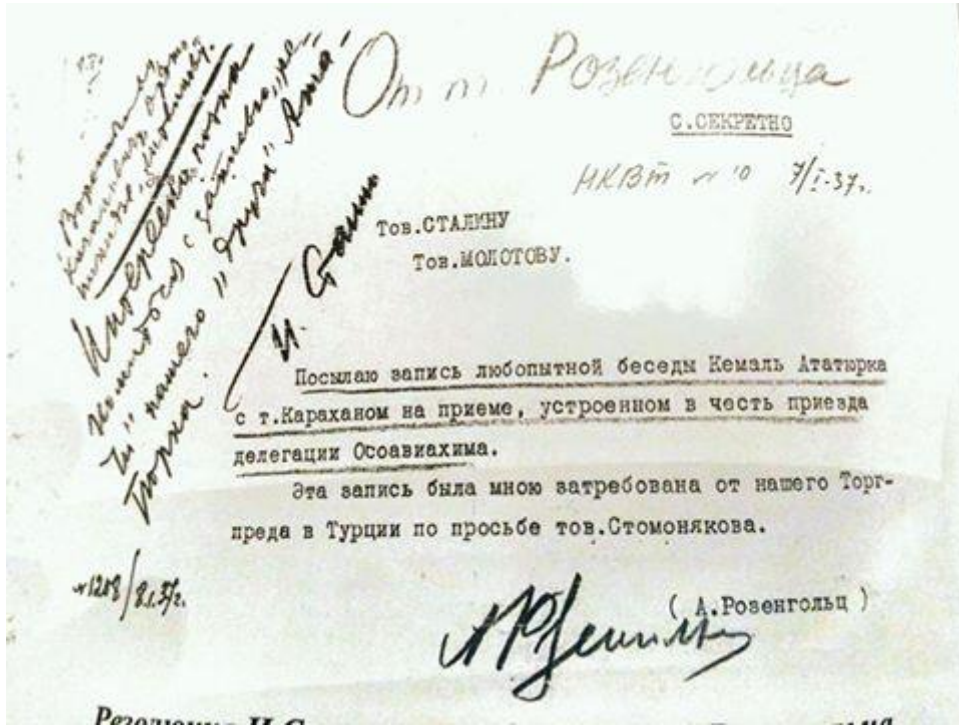
Ama durmadan değişen dünyada, yarının muhtemel dengeleri için hazır olacağız. Bunları sana, akıllı bir genç olduğun için söylüyorum. Açıktan söylemiyorum, kulağına söylüyorum. Sen bil, gerekçesini kimseye söylemeden böyle davran, çevrenin de böyle davranması için gerekeni yap! İdealler konuşulmaz, yaşanır! İşte senin sorunun karşılığını da böylece vermiş oldum!”

Gece ilerlemişti. Atatürk arkadaşları ile birlikte bulvara çıktığı zaman, taze bir sabah Ankara göklerinde ışımaya başlamıştı” (Bozdağ, 2019, s. 11-26).

Atatürk, Türk birliğini isteyen bir Turancı idi, ama ırkçı değildi. Nitekim şöyle der: “Biz Balkanları niçin kaybettik biliyor musunuz? Bunun tek sebebi vardır; bu da İslav araştırma

cemiyetlerinin kurduğu dil kurumlarıdır. Bizim içimizdeki insanların millî bilinçlerini uyandırdığı zaman, biz Balkanlarda Trakya hudutlarına çekildik. Türk Birliği'nin bir gün hakikat olacağına inancım vardır. Ben görmesem bile gözlerimi dünyaya onun rüyaları içinde kapatacağım. Türk Birliğine inanıyorum. Yarının tarihi, yeni fasıllarını Türk Birliği ile açacak, dünya sükûnunu bu fasıllar içinde bulacaktır. Türklüğün varlığı bu köhne âleme yeni ufuklar açacak, güneş ne demek, ufuk ne demek o zaman görülecek” (Bozdağ, 2019, s. 138).

Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 1936 yılında Ankara'da Sovyet Büyükelçiliği'nin verdiği bir resepsiyonda Sovyet elçisi Lev Karahan'la tartışmasında “Stalin’e söyleyin ki, ben sadece Türkiye Cumhuriyeti başkanı değilim. Ben Dünya Türklerinin Lideriyim!” dediğinin KGB kaydının kopyasıdır (Bakü KGB arşivi).

Ayrıca Atatürk, Turan Türk Birliğinin kurulabilmesi için gerekli kültürel altyapısını sağlamak üzere 1924 yılında 200.000 lira ödenekle Fuat Köprülü'ye Türkiyat Enstitüsü'nü kurdurdu ve ona şöyle dedi: “Size önem verdiğim bir görevi veriyorum. Bilgili ve özellikle zeki arkadaşlarımızı toplayın! Onlara görev verin, oralara gitsinler, oradaki insanlarla dostluk kursunlar ve toplumlar arasındaki benzerlikleri, kültür ve tarih beraberliğimizi hatırlatarak canlandırın! Siz onları memleketimize davet edin. Cumhuriyetimizi yakından görüp tanınsınlar. Oralarda gereken araştırmaları yapın, bilime hizmet edin! Ortak bir tarihten geliyoruz, birbirimizi tanımakta yarar var! Hadi göreyim sizi!” (Bozdağ, 1998, s. 62)

Atatürk Etnografya Müzesi de kurar. Bu müzenin açılışını birlikte yaptığı Afgan Kralı Emanullah Han'a şöyle der: “Görüyorsunuz Şah Hazretleri! Asya'da yaşayan Türk ve Müslüman ülkeler, siyasi coğrafya olarak ne kadar bölünmüş olursa olsun, kültürde tam bir bütünlük arz ediyor. Dünya dengesinde bu bütünlüğün büyük bir önemi olduğunu yakında herkes kavrayacaktır!” (Bozdağ, 1998, s.86)

ç. Atatürk Bozkurt İdi:

Atatürk, dünyadaki bütün Türklerin ortak millî simgesi olan bozkurtu Türk'ün millî sembolü olarak kullanmış ve buna önem vermiştir. Atatürk, aynı zamanda kendisi de bir bozkurttur. Ziya Gökalp, İstanbul'u işgal eden Haçlı orduları tarafından sürgüne gönderildiği

Malta zindanında arkadaşlarına şöyle söylemiştir: “Mustafa Kemal Paşa, Türk’ün efsanelerinde yaşayan Bozkurt gibi kurtarıcı bir şahsiyettir” (Ateşoğlu, 1960, s. 39-40).

Batılılar Atatürk’e “Bozkurt” lakabını takmışlardır. Nitekim Atatürk hayattayken, İngiltere’de Ekim 1932’de, bir İngiliz subayı olan Harold Courtenay Armstrong tarafından yayınlanan *Grey Wolf, Mustafa Kemal an Intimate Study of a Dictator*, adlı kitapta Atatürk, bozkurt olarak nitelendirilir. “Ona bozkurt diyorlar: Çünkü bozkurt, vakti ile Asya steplerine uzanan ırkın sembolüdür” (Garan, 1986, s. 51).

Lahey Sürekli Adalet Divanı (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) tarafından 7 Eylül 1927’de Büyük önder Mustafa Kemal Atatürk’e hediye edilen ve Atatürk’ün çalışma masasında bulundurduğu “bozkurt” heykeli Samsun Gazi Müzesi’nde sergilenmeye devam ediyor. Atatürk, Adalet Bakanı Mahmut Esat’ın soyadını “Bozkurt” koydu. 1925 yılında Türkiye Cumhuriyeti devlet armasının yapılması için bir yarışma açtırdı. Bu yarışmada Namık İsmail’in bozkurtlu arması birinci seçildi. Ankara Üniversitesi’nin diplomalarının alt köşesine “Kurtbaşı” amblemi koydurdu. Bir dönem, üniversite öğrencilerinin şapkalarında bozkurt figürü bir sembol olarak kullanılmıştır. Fuat Köprülü Atatürk’e, 12 Kasım 1924’te kurulan Türkiyat Enstitüsü’nün ambleminin nasıl olması gerektiğini sorduğunda Atatürk şu cevabı verdi: “Fuat Bey, Karlı Tanrı Dağları’nın önünde elinde meşale tutan bir ‘Bozkurt’ olsun. Bu meşale, genç Türkiye Cumhuriyeti’nin ilminin ifadesi olsun. Ergenekon’dan çıkmamızda kılavuz olan Bozkurt, Türklüğün Anadolu topraklarındaki yeni devletinin kuruluşunu ifade etsin”. Türk Ocakları’nın amblemini “Bozkurt” yaptırdı. Bugün Ankara’da eski Türk Ocağı binası olan Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi konferans salonunun karşı duvarında bu bozkurt başı duruyor.

Atatürk, kendi döneminde kurulan Petrol Ofisi’nin armasını “Bozkurt” olarak tasarlattı. Bozkurt Atatürk, 1922 yılında Ankara Hükûmeti adına bastırıldığı pula, bastırıldığı ilk paralara (mesela 1927’de çıkarılan kâğıt paralara bakılabilir) Cumhuriyet döneminde okullarda “Bozkurt Cumhuriyet Marşı” okutuldu. İlk Cumhuriyet Marşı’nın adı “BOZKURT”tur. Bu marş, 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyetin ilanı için Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün isteği üzerine yazdırıldı. Atatürk’ün döneminde ilkokul öğrencilerine öğretildi ve her sene 29 Ekim Cumhuriyet bayramlarında coşkuyla söylendi. Bu marş, Atatürk’ün vefatından sonra İsmet İnönü tarafından kaldırıldı. Atatürk CHP’si bozkurtluymdu, bozkurdu simge olarak kullanıyordu. Çünkü Atatürk, Türk milliyetçisiydi. Atatürk’ten sonra kaldırdılar. Atatürk, Türk İzci Ocağı bünyesindeki çocuklara “Yavru Kurt” sanını verdi. İlk yolcu gemisine Bozkurt adını koydu. Yerli malı olarak üreilmeye başlayan bir sigaraya 1935 yılında “Bozkurt” adını verdi ve bu sigaranın paket resmini “Bozkurt” yaptı. Çalışma masasında çağırma zili olarak kullandığı tunçtan bir bozkurt heykeline yer verdi.

d. Atatürk’ün Ortadoğu ve Araplara Bakışı:

Bazılarının dine karşı olmakla suçladıkları Başbuğ Mustafa Kemal Atatürk, 1937’de bugünkü meselelerle ilgili olarak bakın ne demiş: “Ortadoğu’nun Batı emperyalizminin oyun sahası olmasına müsaade etmeyeceğiz. Arapların arasında mevcut olan karışıklığı ve hoşnutsuzluğu kimse bizim kadar bilemez. Biz vakıa birkaç sene Araplardan uzak kaldık. Fakat kendimize kâfi derecede güvenip gücümüzü birliğimiz için İslamiyet’in kutsal yerlerini Musevilerin ve Hristiyanların nüfuzunun altına girmesine mani olacağız.

Binaenaleyh şunu söylemek istiyoruz ki buraların Avrupa emperyalizminin oyun sahası olmasına müsaade etmeyeceğiz. Biz şimdiye kadar dinsiz ve İslamiyet’e lakayt olmakla suçlandık. Fakat bu ithamlara rağmen Peygamberin son arzusunu yani Mukaddes toprakların daima İslam hâkimiyetinde kalmasını temin için bugün kanımızı dökmeye hazırız. Atalarımızın Selahaddin’in idaresi altında, uğrunda Hristiyanlarla mücadele ettikleri topraklarda yabancı

hâkimiyet ve nüfuzunun altında bulunmasına da müsaade etmeyeceğimizi beyan edecek kadar bugün Allah'ın inayetiyle kuvvetliyiz.

Avrupa bu mukaddes yerlere sahip olmak için yapacağı ilk adımda bütün İslam âleminin ayaklanıp, icraata geçeceğine şüphemiz yoktur” (Atatürk, 1937, s. 438).

Sonuç

Türkiye Cumhuriyeti Devleti 23 Nisan 1920’de fiilen ve resmen kuruldu. 29 Ekim 1923 tarihinde de bu devletin rejiminin adı belirlendi. Yeni kurulan devletimizin en temel ilkesi milliyetçiliktir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti bağımsız ve millî Türk devleti olarak kuruldu. Cumhuriyetimizin resmî kuruluş esaslarına göre tek resmî dilimiz vardır o da Türkçedir. Başka resmî dilimiz yoktur. Başka resmî dillerin olmasına gerek de yoktur. Tek bayrağımız vardır o da Türk bayrağıdır. Vatanımızın üzerinde başka bayrakların olmasına tahammülümüz de yoktur. Tek vatanımız vardır o da Türkiye’dir. Eyalet, federasyon, özerklik, kanton bölgeler ve şehirler yoktur. Bunların olmasını da kesinlikle kabul edemeyiz. Tek milletimiz vardır o da Türk milletidir. Vatandaşlarımız hangi etnik gruba ait olursa olsun hepsinin ortak adı Türk milletidir. Başka bir millet oluşturulmasına izin vermeyiz. Milletimiz çeşitliliği olan bir kuru kalabalık değildir. Milletimiz farklı milletlerden oluşan kozmopolit bir toplama değil, ortak sosyolojik, hukuki, kültürel, siyasi, ekonomik değerlerde birleşmiş, kaynaşmış, ortak geçmiş hatıraları ve ortak gelecek tasavvuru olan sınıfsız, imtiyazsız, şuurlu Türk milletidir. Tek devletimiz vardır o da Türkiye Cumhuriyeti Devletidir. Vatanımız üzerinde başka devlet ya da devletçiklerin üretilmesine kesinlikle izin veremeyiz. Devletimiz üniter ve millî bir devlettir. Vatanımız ve devletimiz tektir, bölünemez. Devletimizin adında Türk kelimesi yer alır. Atatürk işgalden kurtardığı vatan toprakları üzerinde Türk milleti için bağımsız ve millî bir devlet kuruverdi. Milliyetçilik, devletimizin altı temel niteliği arasında en önemlisidir. Atatürk, yaptığı bazı konuşmalarda kendisinin bir Türk ve Türk milliyetçisi olduğunu söylemiştir. Atatürk 1923 yılında şöyle dedi: “Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türk halkına Türk milleti denir. Diyarbakırlı, Vanlı, Erzurumlu, Trakyalı hep bir soyun evlatları ve aynı cevherin damarlarıdır.” Atatürk, bütün vatandaşlarımızı tek bir millet; yani Türk milleti çatısı altında birleştiren bir milliyetçilik anlayışına sahiptir. “Ne mutlu Türküm diyene!” diyerek de Türklüğü bir millete aitlik ve mensubiyet duygu ve bilinci olarak algılamıştır.

Kaynakça

- Akyavaş, A. R. (2010). *Tarih Meşheri I*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Aldan, M. (1986). Bursa Valisi Ahmet Vefik Paşa, *Türk İdare Dergisi*, S. 58, s. 205-208.
- Atatürk, M. K. (1937). Başbakanlık Resmî Arşivi, 27.7.1937 ve 438 - A Sayı
- Ateşoğlu, M. (1960). Atatürk’ün Türkçülüğü, *Türk Yurdu*, C.2, S.8 (290), Kasım-1960, s.39-40.
- Bozdağ, İ. (1998). *Atatürk’ün Avrasya Devleti*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Bozdağ, İ. (2019). *Atatürk’ün sofrası*, İstanbul: Truva Yayınları.
- Bozkurt, M. E. (1955). *Yakınlarından hatıralar*. İstanbul: Sel Yayınları.
- Çetin, N. (2021). *İstiklal Marşımızı anlamak*. Ankara: İmbik Yayınları.
- Emre, A. C. (1956). *Atatürk’ün inkılâp hedefi ve tarih tezi*. İstanbul: Ekin Basımevi.
- Ergün, M. (1982). *Atatürk Devri Türk eğitimi*. Ankara: AÜDTCF Yayınları.
- Garan, M. İ. (1986). *Milletlerin sevgilisi Atatürk*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- İnan, A. (1988). *Medenî bilgiler ve M. Kemal Atatürk’ün el yazıları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Karal, E. Z. (1986). *Atatürk’ten düşünceler*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Kocatürk, U. (2007). *Atatürk’ün fikir ve düşünceleri*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

-
- Özgürel, E. G. (2014). Mehmet Akif Ersoy'un Safahat adlı eserinde Batı medeniyetini olumlayıcı yaklaşımlar. *Gazi Türkiyat*, 15 (2014), 143-151.
- Özgürel, E. G. (2021). *Yahya Kemal: Hayatı, sanatı, eserleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Toros, T. (1981). *Atatürk'ün Adana seyahatleri*. Adana: Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Kültür Yayınları.
- Turan, R. (1998). "Misâk-ı Millî ve Atatürk'ün Lozan sonrası hedefleri". *Misâk-ı Millî ve Türk dış politikasında Musul*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Gökalp, Z. (1972). *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
-